

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ

BİREYİN GELİŞİMİ

ANKARA 2007

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşabilirler.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1.ÖĞRENME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	3
1.1. Temel Kavramlar.....	3
1.2. Öğrenme Stratejileri	4
1.3. Öğrenme Yöntem ve Teknikleri.....	5
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	9
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	10
2. ÇOCUK GELİŞİMİNE GİRİŞ	10
2.1. Çocuk Gelişimini Bilmenin Önemi	11
2.2. Gelişim ile İlgili Temel Kavramlar	12
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	25
ÖĞRENME FAALİYETİ-3	26
3. GELİŞİM İLKELERİ.....	26
3.1. Gelişim Biyolojik Faktörlerden ve Çevreden Etkilenir	26
3.2 Gelişimde Bireysel Farklılıklar Vardır	27
3.3. Gelişimde Kritik Dönemler Vardır.....	27
3.4 Gelişimde Bir Sıra Vardır	28
3.5. Gelişimde Çevresel Faktörlerin Etkisi, Gelişimin Hızlı Olduğu Zaman Çok, Yavaş Olduğu Zaman İse Azdır	29
3.6 Gelişim Farklı Alanlarda Farklı Hızla Meydana Gelir	29
3.7 Gelişim Devamlılık ve Belli Aşamalar içinde Bir Evrim Gösterir.....	29
3.8. Gelişim Tüm Alanlarıyla Bir Bütündür	30
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	31
ÖĞRENME FAALİYETİ-4	32
4. GELİŞİM DÖNEMLERİ	32
4.1. Bebeklik Dönemi (0-2 Yaş)	32
4.2. İlk Çocukluk -Oyun Dönemi (3-6 Yaş)	33
4.3. İkinci çocukluk (ilkokul) dönemi (7-11 yaş).....	37
4.4. Ergenlik Dönemi (12-18 yaş).....	39
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	44
ÖĞRENME FAALİYETİ-5	45
5. GELİŞİME ETKİ EDEN FAKTÖRLER	45
5.1. Biyolojik faktörler	45
5.2. Çevre	50
UYGULAMA FAALİYETİ	54
PERFORMANS DEĞERLENDİRME	55
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	56
MODÜL DEĞERLENDİRME.....	57
CEVAP ANAHTARLARI	59
ÖNERİLEN KAYNAKLAR.....	62
KAYNAKÇA	63

AÇIKLAMALAR

KOD	141EO0001
ALAN	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi
DAL/MESLEK	Erken Çocuklukta Öğretmen Yardımcısı, Özel Eğitimde Öğretmen Yardımcısı
MODÜLÜN ADI	Bireyin Gelişimi
SÜRE	40/16
ÖN KOŞUL	Bu modülün ön koşulu yoktur.
YETERLİLİK	Bireysel Gelişimi Tanımak
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Uygun ortam sağlandığında birey gelişimini tanıyabileceksiniz. Amaçlar 1. Öğrenme yöntem ve tekniklerini tanıyabileceksiniz. 2. Gelişim ile ilgili temel kavramları kavrayabileceksiniz. 3. Gelişim ilkelerini tanıyabileceksiniz. 4. Gelişim dönemlerini tanıyabileceksiniz. 5. Gelişime etki eden faktörleri tanıyabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Sınıf, erken çocukluk eğitim kurumları, özel eğitim kurumları, rehberlik araştırma merkezleri, özel ve kamu kurum ve kuruluşları, atölye. Donanım : Kaynak kitaplar, bilgisayar, projeksiyon, fotoğraflar, afişler, broşür, dergiler, uyarıcı pano tepegöz, asetat, CD, VCD, bilgisayar donanımları, VCD, DVD, televizyon...
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Ø Her faaliyet sonunda verilen ölçme araçları ile kendinizi değerlendireceksiniz. Ø Modül sonunda kazandığınız bilgi ve becerileri değerlendirmek amacı ile öğretmeniniz tarafından hazırlanacak ölçme araçlarıyla değerlendirileceksiniz.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Gelişim; vücut organlarının görevlerini yapabilecek şekilde farklılaşması ve organlar arasında iş birliğinin kurulmasıdır. Gelişim insanın beden yapısının, duygusal ve zihinsel özellikler bakımından düzenli bir biçimde değişmesi ve istenen görevleri yapabilecek bir duruma gelmesidir. İnsan gelişiminin biyolojik açıdan amacı, tüm canlılarda olduğu gibi birey olarak kendi yaşamını ve tür olarak da kendi soyunu sürdürmektir. Ruhsal açıdan ise insan, benliğini bulmaya, çevreye uyum sağlamaya ve kişiliğini geliştirmeye çalışarak mutlu olmayı amaçlar.

Bir çocuğun büyümesi ve gelişmesi, rahim içine düştüğü andan olgun çağa gelinceye kadar vücudunu oluşturan her bir hücrenin normal ölçüler ve orantılar içinde büyümesi, iş ve görev yönünden gelişim göstermesi demektir. Gelişme; bedende, zihinde, duygularda ve hareketlerde kendini gösterir. Bir alandaki gelişme diğer alanı da ilgilendirir; gelişim alanları birbirinden bağımsız değildir.

Her gelişim döneminin kendine özgü bazı ihtiyaçları vardır. Çocuğun kişiliğinin temelini atıldığı 2 yaşına kadarki dönemde sevgi ve ilgi çok önemlidir. Çocuklar gelişim süreçlerinde bazen sorun olarak kabul ettiğimiz davranışlar sergileyebilir. Bu davranışları sorun olarak kabul etmeden önce, çocuğun içinde bulunduğu dönemin özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu modülden edineceğiniz bilgi ve beceriler ile bireyin gelişimi ile ilgili temel bilgileri kazanmış, bu bilgileri çocuk eğitiminde kullanabilen, aynı zamanda yakın çevresindeki bireyleri de çocuğun bireysel gelişimi konusunda bilgilendirebilen bireyler olacaksınız.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız bilgi ve beceriler doğrultusunda uygun ortam sağlandığında, öğrenme yöntem ve tekniklerini kavrayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Ø Öğrenme yöntem ve tekniklerini bilmenin önemi ile ilgili kaynaklardan ve internette bilgi edininiz.
- Ø Topladığınız bu bilgileri raporlaştırınız.
- Ø Hazırladığınız raporu arkadaşlarınızla paylaşınız.

1.ÖĞRENME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

Eğitim ve öğretim, hem bireysel hem de toplumsal yaşamda, hayatı ve insanları belli bir kaliteye ulaştırmak amacıyla yürütülen faaliyettir. Bu faaliyet içerisinde karşılaşılan en temel problem ise, çalışma ihtiyacının farkında olunmasına karşın neye, nasıl çalışılacağına bilinmemesidir. Bir başka ifadeyle öğrencilerin ve eğitimcilerin, öğrenme stratejilerinden habersiz olmasıdır.

1.1. Temel Kavramlar

- Ø Öğretim
- Ø Strateji
- Ø Yöntem
- Ø Teknik
- Ø Taktik

- Ø **Öğretim**

İçsel bir süreç ve ürün olan öğrenmeyi destekleyen ve sağlayan dışsal olayları planlama, uygulama ve değerlendirme sürecidir.

- Ø **Strateji**

Hedeflere ulaşmayı sağlayan ve yöntemin seçimine yön veren genel bir yaklaşımdır.

- Ø **Yöntem**

Hedefe ulaşmak için önceden belirlenmiş ya da izlenecek en kısa yoldur.

Ø Teknik

Bir öğretim yöntemini uygulamaya koyma biçimi ya da sınıf içinde yapılan işlemlerin bütünüdür.

Ø Taktik

Öğretim sürecinde daha özel ve belirgin bir hedefin gerçekleşmesi için seçilen yoldur.

1.2. Öğrenme Stratejileri

Öğretim stratejileri; sunuş yoluyla öğretim, buluş yoluyla öğretim ve araştırma yoluyla öğretim olmak üzere üç ana grupta incelenebilir.

Ø Sunuş Yoluyla Öğrenme

Bilginin aktarılması kavram ilke ve genellemelerin açıklanmasında daha çok kullanılır. Sunuş yoluyla öğretimde bilgilerin düzenlenmiş, sıralanmış olması gerekmektedir. Öncelikle genel ilke ve kavramlar verilir. Bu öğretim stratejisinde bilgiler genelden özele doğru bir sıra izlemelidir. Sunulan bilgiler bol örneklerle desteklenmelidir. Öğrencilerin etkin katılımını sağlamak için öğretmen ile öğrenciler arasında yoğun bir etkileşim olmalıdır.

Ø Buluş Yoluyla Öğrenme

Bu strateji, öğrenci etkinliğine dayalı güdüleyici bir öğretim yaklaşımıdır. Öğretmen öğrencinin öğrenme sürecine etkin katılımını buluş yoluyla öğrenme stratejisini kullanarak sağlayabilir. Burada öğretmenin temel görevi öğrenciyi yönlendirmek ve cevabı ona buldurmaktır. Öğretim öğrencilerin merakını uyandıracak bir problemle başlayabilir. İnsan doğasında baş edebilme durumu vardır, bu da karşılaşılan problemleri çözebilme özelliğidir. Problem öğrencinin merakını sürekli tutacak ve başarıya duygusunu doyuracak derecede olmalıdır. Öğrenci keşfetme heyecanını duyabilmelidir. Aslında buradaki keşfetme yeniden bulmasıdır. Öğretmen tarafından yapılacak ilk iş hedefin belirlenmesidir.

Ø Araştırma Yoluyla Öğrenme

Öğrencinin araştırma ve inceleme yapmasına ağırlık veren bir öğretim yaklaşımıdır. Öğretmen bu stratejiyi kullanırken yol gösterici, yönlendirici, rehber konumundadır. Böylece öğrenci araştırma yoluyla bir problemin nasıl çözüleceğini öğrenmiş olur.

Etkinlik 1

Buluş yoluyla öğretim stratejisi ile araştırma yoluyla öğretim stratejisinin benzer ve farklı yönlerini belirleyiniz. Bulduğunuz sonucu sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

1.3. Öğrenme Yöntem ve Teknikleri

- Ø Anlatma
- Ø Tartışma
- Ø Örnek Olay
- Ø Gösterip yaptırma
- Ø Problem Çözme
- Ø Bireysel Çalışma
- Ø Soru- Cevap
- Ø Beyin Fırtınası
- Ø Rol Oynama
- Ø Benzetim
- Ø İkili ve Grup Çalışmaları
- Ø Drama

Yöntem, hedefe ulaşmak için önceden belirlenmiş ya da izlenecek en kısa yoldur. Başka bir tanımda yöntem, bir sorunu çözmek, bir deneyi sonuçlandırmak, bir konuyu öğrenmek ya da öğretmek gibi amaçlara ulaşmak için bilinçli olarak seçilen ve izlenen düzenli yoldur. Farklı öğretim yöntemlerinin kullanılması konuların öğrenilmesinde oldukça yararlıdır.

Ø Anlatma Yöntemi

Öğretmenlerin en çok kullandıkları bir yöntem olan anlatma yöntemi öğretmen merkezlidir ve öğretmenin konuyu öğrencilere aktarması esasına dayanır. Özellikle sözel bilgilerin öğrencilere kazandırılmasında öğrenci sayısının fazla olduğu sınıflarda ve bir konunun işlenmesinde öğretim için ayrılan sürenin kısa olduğu durumlarda kullanılır. Özellikleri; öğretmen merkezlidir, aynı anda çok fazla kişiye bilgi aktarılır. Dinleyenler konuyla ilgili organize bir görüş kazanır. Öğrencilere kısa zamanda çok bilgi verilir. Öğrencilere dinleme alışkanlığı kazandırır, not alma becerilerini geliştirir.

Ø Tartışma Yöntemi

Öğrencileri düşünmeye yöneltmek, iyi anlaşılmayan noktaları açıklamak ve verilen bilgileri pekiştirmek amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Özellikleri: öğretmen ve öğrenci etkileşimi söz konusudur, öğrencilere geçmiş yaşantılarından örnekler verilmesi için imkan sağlar, öğrencilerin bir konu üzerinde kendi düşüncelerini söylemesini ve yorum yapmasını sağlar, analiz, sentez, değerlendirme gücü kazandırır.

Ø Örnek Olay Yöntemi

Gerçek hayatta karşılaşılan problemlerin sınıf ortamında çözülmesi yoluyla öğrenmenin sağlanmasıdır. Bu yöntem öğrencilere bir konuyu ya da bir beceriyi kazandırmak ve o konuda uygulama yaptırmak amacıyla kullanılır. Özellikleri; öğrenci merkezlidir, öğrenciler, bildiklerini ve kavradıklarını gerçek bir duruma uygulama şansına sahip olurlar, bir problemi çözmeyi, analiz edip sonucuna ulaşmayı öğrenirler.

Ø Gösterip Yaptırma Yöntemi

Bir işi oluşturan işlemlerin uygulanmasını, araç gereçlerin çalıştırılmasını önce gösterip açıklama, sonra da öğrenciye alıştırmaya ve uygulama yaptırarak öğretme yoludur. Özellikleri; gösteri öğretmen merkezli, yapma işlemi de öğrenci merkezlidir. Bu yöntem öğrencilerin psikomotor becerilerini kazanmalarına etkilidir. Öğrenciler becerileri yaparak yaşayarak öğrenirler.

Ø Problem Çözme Yöntemi

Problem çözme, istenen hedefe varabilmek için etkili ve yararlı olan araç ve davranışları türlü olanaklar arasından seçme ve kullanmadır. Problem çözme eleştirel düşünme, karar verme, sorgulama ve yansıtıcı düşünme gibi terimleri içermektedir. Bu yöntem bir problemin çözümünde genelleme ve sentez yapma da kullanılır. Öğrenci merkezlidir, öğrencide ilgi ve güdülemeyi artırır daha kalıcı öğrenmeleri oluşturur.

Ø Bireysel Çalışma Yöntemi

Bir öğrencinin bir konuyu yaparak, yaşayarak öğrenme yoludur. Bu yöntem öğrencinin kendi başına öğrenmek istediği ya da kendi başına çalışma yapmak istediği zaman kullanılır. Öğrenci merkezlidir, öğrenci yaparak ve yaşayarak öğrenir, her öğrenci öğrenme durumunu kendine göre ayarlar, öğrenme öğrencinin ilgi ,ihtiyaçlarına uygun olarak yapılır.

Ø Soru-Cevap Yöntemi

Sınıf içi uygulamalarda en yaygın şekilde kullanılan tekniktir. Bu teknik, öğrencilere düşünme ve konuşma alışkanlıklarını kazandırma bakımından oldukça önemlidir ve her dersin öğretiminde kullanılır. Önceden düzenlenmiş birtakım sorularla karşısındakinin zihninde saklı bulunan doğruları açığa çıkarma ve böylelikle ona gerçeği buldurma temeline dayanan bir öğretim tekniğidir. Sokrates yöntemi olarak da bilinmektedir. Bu yöntemi kullanırken dikkat edilecek hususlar; bütün sınıfı ilgilendiren sorular herkese sorulmalı ve aynı anda herkes cevabı bulmak için düşündürülmeli daha sonra da soruyu cevaplandırarak kişi belirlenmelidir.

Ø Beyin Fırtınası

Bir konuya çözüm getirmek, karar vermek ve hayal yoluyla düşünce ve fikir üretmek için kullanılan yaratıcı bir tekniktir. Bu teknikte, bir problem çözmekle görevlendirilen bir grubun üyeleri mümkün olduğu kadar çok fikir ileri sürerler. Dile getirilen her çözüm teklifi diğer grup üyelerini daha yeni ve iyi buluşları ortaya çıkarmaya yöneltir. Konuyla ilgili ne kadar çok fikir üretilirse teknik o derece başarıya ulaşır.

Etkinlik 2

Seçtiğiniz bir konuyu sınıfınızda gruplar oluşturarak beyin fırtınası yöntemi ile uygulama yapınız. Bu tekniği kullanmadan önce nelere dikkat etmeniz gerektiğini listeleyerek yazınız. Sonuçta bu tekniğin ne tür yararları olabilir yazarak sonuçları arkadaşlarınız ile paylaşınız.

Beyin Fırtınası Tekniği	
Dikkat Edilmesi Gerekenler	Yararları

Ø Rol Oynama

Öğrencinin kendi duygu ve düşüncelerini başka bir kişiliğe girerek ifade etmesini sağlayan bir öğretme tekniğidir. Öğrencinin iyi rol yapabilmesi için yaratıcı düşünce önemlidir. Bu tekniğin uygulanmasında, öğrencilere rol dağıtılırken dikkatli olunmalı, özellikle ilk uygulama için gönüllü ve başarılı öğrencilerin rol almasına özen gösterilmelidir. Tekniğin sonunda rol yapan kişilerin rol gereği davranışlarının nasıl olduğu ve benzer durumlarda nasıl davranılması gerektiği tartışılarak sonuçlar çıkarılır.

Ø Benzetim

Sınıf içinde öğrencilerin bir olayı gerçekmiş gibi ele alıp üzerinde eğitici çalışma yapmalarına olanak sağlayan bir öğretim tekniğidir. Öğrenmeyi desteklemek üzere gerçeğe uygun olarak geliştirilen bir model üzerinde yapılan bir öğretim yaklaşımıdır. Benzetim tekniği, bir düşünce değil bir hareket olayıdır. Öğrenciler bu olaya katılırlar ve ona şekil verirler. Roller, işlevleri, görev ve sorumlulukları vardır. Problem çözme ve karar verme durumundadırlar. Örneğin; pilotların uçuş öncesi yapay koşullarda eğitim görmeleri, astronotların eğitimi, tıp fakültesi öğrencilerin kadavra üzerinde çalışmalar benzetim tekniğine birer örnektir. Bu tekniğin kullanılmasında öğretmen her zaman öğrenciye dönüt verebilmelidir.

Ø İkili ve Grup Çalışmaları

Sınıftaki öğrenci sayısına göre en az iki ve en çok sekiz öğrencinin bir araya gelerek aynı konu üzerinde ortak amaçlarla yaptıkları çalışmaya grup çalışması denir. Bu etkinliklerin uzunluğu 5 ile 20 dakikayı geçmemelidir. Etkinliğin ders boyu sürmesi öğretmen ve öğrencinin isteğine bağlı olmalıdır. Bu çalışmalara öğretmen gözlemci olarak katılmalı, gördüğü hataları ders bittikten sonra tartışmalıdır. Sınıflarda grup çalışmalarının yanı sıra

münazara, panel, aıkoturum, forum, sempozyum gibi grupla tartişma etkinliklerine de yer verilebilir.

- **Münazara:** Bir konu üzerinde belli kural ve yöntemlere uyularak yapılan tartişmadır. Tartışma yapılacak bir konu ele alınır, bir grup lehte ve bir grupta aleyhte görüş bildirir. Dili etkili kullanmayı, neden sonu ilişkileri kurmayı geliştirir.
- **Panel:** Dinleyiciler önünde seçilmiş bir konuşmacı grubunun, bir konuyu tartişmak amacıyla düzenlediği toplantı ya da toplu görüşmedir. Panel, bir başkan ve panel üyelerinden oluşur.
- **Aıkoturum:** Güncel sorunların herkesin izleyeceği biçimde aık olarak tartişıldığı toplantıdır.
- **Forum:** Değişik görüşlere sahip kişi ya da öğrencilerin herhangi bir konudaki sorunları tartiştıkları bir tekniktir. Dinleyici durumunda olanların da söz alabildiği bir toplantı türüdür.
- **Sempozyum:** Bir konuşmacı grubun dinleyici ya da öğrenci topluluğu karşısında bilimsel ağırlıklı olan belirli bir konuyu değişik yönleriyle tartiştıkları bir tekniktir.

Ø Drama

Drama, öğrencilerin hangi durumlarda, nasıl davranmaları gerektiğini yaşayarak öğrenmelerini sağlayan bir öğretme tekniğidir. Problem çözme ve iletişim kurma yeteneğini geliştirir. Bu teknik bireyin kendine olan güvenini artırır. Anlama yeteneğine ve yaratıcılığına katkıda bulunur. Akıcı konuşmayı geliştirir. Dile hakimiyeti ve ifade yeteneğini geliştirir. Bilgilerin kullanımını sağlayarak bilgiyi pekiştirir.

Yaratıcı drama ise, önceden yazılmış hazır bir metin olmaksızın, katılımcıların kendi yaratıcı buluşları, özgün düşünceleri, öznel anıları ve bilgilerine dayanarak oluşturdukları eylem durumları ve doğaçlama canlandırmalarıdır.

Etkinlik 3

Yöntem ve teknikleri öğrenci ve öğretmen merkezli olarak sınıflandırınız. Bu yöntem ve tekniklerden tercih ettiğiniz birini araştırarak sınıfta arkadaşlarınıza sununuz.

Yöntem ve Teknikler	
Öğrenci Merkezli	Öğretmen Merkezli

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümleleri **D (doğru)** **Y (yanlış)** biçiminde değerlendirerek faaliyette kazandığınız bilgi ve becerileri ölçünüz.

1. (...) Öğretim içsel bir süreç ve ürün olan öğrenmeyi destekleyen ve sağlayan dışsal olayları planlama, uygulama ve değerlendirme sürecidir.
2. (...) Drama, öğrencilerin hangi durumlarda, nasıl davranmaları gerektiğini yaşayarak öğrenmelerini sağlayan bir öğrenme tekniğidir.
3. (...) Panel, bir konu üzerinde belli kural ve yöntemlere uyularak yapılan tartışmadır.
4. (...) Sempozyum, bir konuşmacı grubun dinleyici ya da öğrenci topluluğu karşısında bilimsel ağırlıklı olan belirli bir konuyu değişik yönleriyle tartıştıkları bir tekniktir.
5. (...) Münazara, güncel sorunların herkesin izleyeceği biçimde açık olarak tartışıldığı toplantıdır.
6. (...) Benzetim Sınıf içinde öğrencilerin bir olayı gerçekmiş gibi ele alıp üzerinde eğitici çalışma yapmalarına olanak sağlayan bir öğrenme tekniğidir.
7. (...) Anlatma yöntemi, öğretmen merkezli bir öğrenme yöntemidir.
8. (...) Örnek olay yöntemi, öğrenci merkezli bir öğrenme yöntemidir.
9. (...) Bireysel çalışma yöntemi öğrencinin kendi duygu ve düşüncelerini başka bir kişiye girerek ifade etmesini sağlayan bir öğrenme tekniğidir.
10. (...) Beyin Fırtınası Yönteminde, problem çözmekle görevlendirilen bir grubun üyeleri mümkün olduğu kadar çok fikir ileri sürer.
11. (...) Gösterip yaptırma yöntemi bir işi oluşturan işlemlerin uygulanmasını, araç gereçlerin çalıştırılmasını önce gösterip açıklama sonra da öğrenciye alıştırmaya ve uygulama yaptırarak öğretme yoludur.
12. (...) Problem çözme yöntemi, öğretmen merkezli bir öğrenme yöntemidir.
13. (...) Öğretme stratejileri; sunuş yoluyla öğretim, buluş yoluyla öğretim ve araştırma yoluyla öğretim olmak üzere üç ana grupta incelenebilir.
14. (...) Sunuş yoluyla öğrenmede, öğretmenin temel görevi öğrenciyi yönlendirmek ve cevabı ona buldurmaktır.
15. (...) Yöntem, hedefe ulaşmak için önceden belirlenmiş ya da izlenecek en kısa yol; teknik ise bir öğretme yöntemini uygulamaya koyma biçimi ya da sınıf içinde yapılan işlemlerin bütünüdür.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız ve doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevapladığınız sorularla ilgili öğrenme faaliyetini tekrarlayınız.

Tüm cevaplarınız doğru ise Öğrenme Faaliyeti –2’ye geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız bilgi ve beceriler doğrultusunda uygun ortam sağlandığında, gelişim ile ilgili temel kavramları kavrayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Ø Çocuk gelişimini bilmenin önemi, gelişim ile ilgili temel kavramlar konularıyla ilgili kaynaklardan ve internetten bilgi edininiz.
- Ø Topladığınız bu bilgileri raporlaştırınız.
- Ø Hazırladığınız raporu arkadaşlarınızla paylaşınız.

2. ÇOCUK GELİŞİMİNE GİRİŞ

**Bir elmanın yüreğinde gizlenen tohum,
Görülmez bir elma bahçesidir
Ama bu tohum bir kayaya rast gelirse,
Ondan hiçbir şey çıkmaz**

Halil Cibran

Resim 2.1: Çocuk anne karnından başlayarak sürekli bir değişim içinde gelişir

2.1. Çocuk Gelişimini Bilmenin Önemi

İnsan gelişimi, döllenme anından ölüme kadar devam eden bir süreçtir. Bir çocuğun büyümesi ve gelişmesi, rahim içine düştüğü andan olgun çağa gelinceye kadar vücudunu oluşturan her bir hücrenin normal ölçüler ve orantılar içinde büyümesi, iş ve görev yönünden gelişim göstermesi demektir. Gelişme; bedende, zihinde, duygularda ve hareketlerde kendini gösterir. Bir alandaki gelişme diğer alanı da ilgilendirir; gelişim alanları birbirinden bağımsız değildir.

İnsanın gelişimi sürekli olmakla birlikte, bu sürekliliğin hızı her yaşta aynı değildir. Örneğin döllenmeden doğuma kadar olan evrede büyüme hızlıdır. 2 yaşına kadar olan sürede büyüme hızı doğumdan önceki evreye göre daha yavaş; ancak iki yaşından sonraki evreden daha hızlıdır. Beden gelişimi 4 yaşına kadar çok hızlıdır. 12-14 yaşlar arasında beden gelişiminde yeniden görülen hızlanma ilk yaşlardaki kadar hızlı değildir. Duyu organları 3 yaşına kadar görevlerini yapabilecek duruma gelir. Çocuk 6 yaşına kadar sinir sistemi gelişiminin, yetişkinlikte ulaşacağı düzeyin yüzde doksanını tamamlar. Okul çağına kadar birçok kişilik özellikleri çocukta yerleşmeye ve kökleşmeye başlar.

Resim 2.2: İnsan gelişimi döllenmeden ölüme kadar devam eden bir süreçtir.

Her gelişim döneminin kendine özgü bazı ihtiyaçları vardır. Çocuğun kişiliğinin temelini atıldığı 2 yaşına kadarki dönemde sevgi ve ilgi çok önemlidir. Çocuklar gelişim süreçlerinde bazen sorun olarak kabul ettiğimiz davranışlar sergileyebilir. Bu davranışları sorun olarak kabul etmeden önce, çocuğun içinde bulunduğu dönemin özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Ø Çocuğun Gelişiminin Özelliklerini Bilmek

- Ebeveyn ve eğitimcilerin çocuklardan beklentilerinin gerçekçi düzeyde olmasını sağlar. 2 yaşındaki çocuktan düzgün konuşmasını, 4 yaşındaki çocuktan yazı yazmasını beklemek gerçekçi beklentiler olmaz.

- Aynı yaş grubundaki çocuklar arasında bireysel farklılıklar olabileceğini göz önünde bulundurmamıza yardımcı olur.
- Çocukların davranışlarının nedenlerini düşünerek gelişim özelliklerine göre daha doğru yönlendirme yapmamızı sağlar.
- Yetişkin çocukların davranışlarını tek bir nedene bağlamak yerine alınacak önlemler konusunda yönlendirir. Örneğin anne-baba ya da eğitimcilerin, çocukların başarısızlıklarının sadece zekaya bağlı olduğu düşüncesinden alıkoyar.
- Anne-baba ve eğitimcilerin çocuklardan beklentilerini, onların gelişim düzeylerine uygun planlamasında yardımcı olur.
- Her gelişim döneminin farklı ihtiyaçları olduğu, çocukların sağlıklı ve istenen bir biçimde gelişebilmeleri için bu ihtiyaçların karşılanması gerektiği konusunda yetişkini yönlendirir.
- Çocuğun ve gencin kendisi tanıma sürecinde rehber olabilmemizi sağlar.

Resim 2.3: Çocuk gelişirken büyür ve dünyayı tanır

KİŞİNİN KENDİNE VE YAŞAMA BAKIŞININ TEMELLERİ ÇOCUKLUKTA ATILIR.

Psikolog N. Branden

2.2. Gelişim ile İlgili Temel Kavramlar

İnsanın nasıl büyüüp geliştiğini, gelişimin nasıl oluştuğunu açıklayabilmek için gelişimle ilgili temel kavramları bilmemiz gerekir. Bu kavramların en önemlileri:

- Ø Büyüme
- Ø Gelişim
- Ø Olgunlaşma
- Ø Öğrenme
- Ø Hazır bulunuşluk
- Ø Eğitim

Ø Büyüme

Bedenin boy ve ağırlık yönünden artışı, organların belli bir düzeye gelinceye kadar geçirdikleri biçim, hacim ve ağırlıkla ilgili değişimleri kapsar. Büyüme bedende gerçekleşen sayısal değişikliktir. Kilo ve boy artışı gibi... Büyüme; boyca, ağırlıkça, kemiklerde büyüme, kaslarda büyüme, beden oranı ve biçiminin değişimi şeklinde gerçekleşir. Çocuk sadece fiziksel olarak büyümekle kalmaz, aynı zamanda iç organlarının yapı ve büyüklüğünde de değişimler olur. Büyüme gelişimin her yönüyle ilgilidir. Vücudun bütün organlarında bazen hızlı bazen de yavaş artışlar olur.

Resim 2.4: Büyüme gelişimin her yönüyle ilgilidir

Büyümenin en hızlı olduğu dönemler intrauterin yaşam, doğumdan sonraki ilk yıl ve ergenlik yıllarıdır. Büyümenin sabit ve kısmen yavaş seyrettiği dönemler ise 3 - 4 yaş, 9 - 10 yaş aralığıdır.

Doğumdaki Ağırlıkla İlişkili Olarak Ortalama Ağırlık (kg)

Yaş	Ağırlık (kg)		
Doğumda	2,26	3,17	4,08
6 ay	6,58	7,48	8,39
1 yaş	9,07	9,52	10,43
2 yaş	10,89	12,02	13,15
3 yaş	12,93	14,06	14,97
4 yaş	15,42	16,56	17,92
5 yaş	17,46	18,37	19,73
6 yaş	19,05	20,18	21,78
7 yaş	20,86	22,00	23,59
8 yaş	22,45	24,95	25,86

Doğumdaki Ağırlıkla İlişkili Olarak Ortalama Boy (cm)

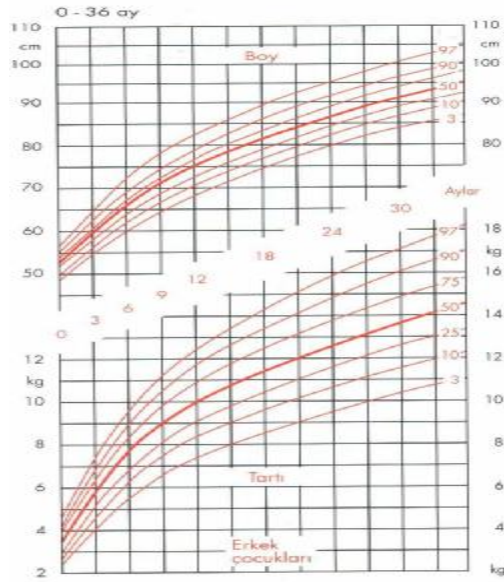
Doğumdaki Ağırlık	2,26 kg	3,17 kg	4,08 kg
Yaş	Uzunluk (cm)		
2 yaş	82,6	85,1	87,6
3 yaş	90,2	92,7	95,2
4 yaş	96,5	100,3	104,1
5 yaş	104,1	108,0	109,2
6 yaş	110,5	113,0	114,3
7 yaş	118,1	119,4	120,6
8 yaş	120,6	124,5	127,0

- Ø Büyüme ve Gelişim ile ilgili önemli noktalar
- Ø Hareketli çocuklar daha zayıftır.
- Ø Ortalama olarak erkek bebekler, kızlara göre tüm beden oranları bakımından biraz daha büyüktürler.
- Ø Kızlar ve erkekler benzer büyüme modeline sahiptir. Kol ve bacaklar gövdeden daha önce büyürler.
- Ø Egzersizin, kemiğin uzaması ve genişliğinin artması üzerinde etkisi olduğu ileri sürülmektedir.
- Ø Hastalıklar, başlangıç zamanı, şiddeti ve süresine bağlı olarak büyümeyi olumsuz yönde etkiler.
- Ø Kutup bölgelerinde doğan ve yetişen çocuklar, daha yuvarlak hatlara sahiptirler ve daha yavaş büyürler.
- Ø 8. yaşta erkek çocuklarının ortalama boy uzunluğu, kızlardan 1 cm kadar daha uzundur.
- Ø Günümüz çocukları 100 yıl öncesine göre daha uzun, daha ağır ve daha olgundurlar.
- Ø Boyda uzama ilkbahar aylarında hızlanır, ağırlık artışı sonbaharda görülür.
- Ø Doğumdan itibaren incelendiğinde başın en hızlı gelişen organ olduğu gözlenir.
- Ø Bedence büyümenin hızı, sosya - ekonomik koşullara, ve beslenmeye büyük ölçüde bağlıdır.

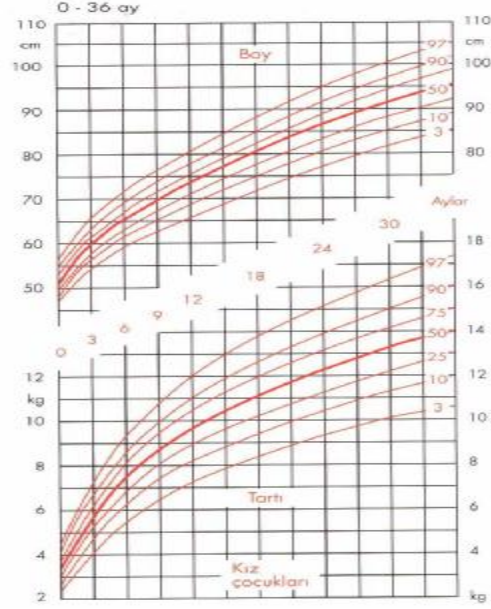

Resim 2.5: Yaşamın ilk yılında boy ve ağırlıkta hızlı bir artış vardır

0-36 Ay Erkek ve Kız Çocukların Büyüme Eğrileri

0-36 Ay Erkek Çocuklarının Boy ve Kilo Büyüme Eğrisi

0-36 Ay Kız Çocuklarının Boy ve Kilo Büyüme Eğrisi

Ø Gelişim

Gelişim, vücut organlarının görevlerini yapabilecek şekilde farklılaşması ve organlar arasında iş birliğinin kurulmasıdır. Gelişim, insanın beden yapısının, duygusal ve zihinsel özellikler bakımından düzenli bir biçimde değişmesi ve istenen görevleri yapabilecek bir duruma gelmesidir. Gelişimde sürekli yeni davranışlar edinme ve bu davranışları daha önce edindiği davranışlar ile bütünleştirme süreci devam eder. Bedensel, duygusal ve zihinsel özellikler birbiriyle ilişkili olarak bütünlük göstererek değişir.

Gelişim, daha kapsamlı ve genel bir terimdir. Canlı varlığın bütün yaşamı boyunca geçirdiği bütün değişiklikleri kapsar. Davranış bilimlerinde gelişme, bireyin algılama, hissetme ve hareket kapasitelerinin koordinasyonundaki ilerlemedir. Bu ilerlemede biyolojik açıdan büyüme ve olgunlaşma önemli kavramlardır. Öğrenme ve hazır olmada gelişim kavramlarının sınırları içinde yer alır.

İnsan gelişiminin biyolojik açıdan amacı, tüm canlılarda olduğu gibi birey olarak kendi yaşamını ve tür olarak da kendi soyunu sürdürmektir. Ruhsal açıdan ise insan benliğini bulmaya, çevreye uyum sağlamaya ve kişiliğini geliştirmeye çalışarak mutlu olmayı amaçlar. Bu amaçlar için insan bedensel, devinsel, bilişsel, duygusal cinsel, toplumsal, törel yönden kendini geliştirme çabasına girer.

Gelişim büyüme ile karıştırılmaması gereken bir kavramdır. Büyüme daha çok fiziksel özellikler için kullanılırken, gelişim fiziksel özelliklerin de yanı sıra diğer (psikolojik) özellikleri de kapsayacak şekilde kullanılır. Örneğin; kişilerin vücutları büyür, zihinleri gelişir; ama büyümez. Gelişim, büyüme, olgunlaşma ve öğrenmenin sonucunda gerçekleşir.

Resim 2.6: Gelişim; büyüme, olgunlaşma ve öğrenmenin sonucunda gerçekleşir

Gelişim kavramı, genellikle olgunlaşma kavramı ile karıştırılarak kullanılabilir. İnsanlar olgunlaştıkça geliştiklerini düşündükleri için olsa gerek iki kavramı birbirinden çok fazla ayırt edemezler. Olgunlaşma kişinin doğuştan getirdiği potansiyelin zaman içinde ortaya çıkmasını ifade eder. Bu anlamda kişinin herhangi bir çaba göstermesine gerek yoktur. O kendiliğinden meydana gelen bir süreçtir. Bir meyvenin olgunlaşması için meyvenin çaba göstermesine gerek yoktur. Kişinin olgunlaşması da benzer bir şekilde zamanla meydana gelir. Gelişme ise biraz daha farklı bir olayı ifade eder.

Gelişim olgunlaşmayı da içerir. Doğumdan ölüme kadar kişinin geçirmiş olduğu değişiklikleri anlatır. Başka bir ifadeyle her olgunlaşma gelişimdir; ama her gelişim olgunlaşma değildir. Hatta gelişim için bireyin çabasına gerek duyulur.

Gelişim başka bir açıdan gerileme ve duraklama kavramları ile de karşılaştırılabilir. Bir değişiklik, önceki duruma göre üç durumu ifade edebilir. Eğer daha kötü bir duruma geçişi gösteriyor ise aynı düzeydeki başka bir duruma geçişi, değişikliğin olmadığını ifade ediyorsa duraklama, daha iyi bir duruma geçişi ifade ediyorsa gelişme olarak nitelenir. Bu açıdan bakıldığında gelişim kavramı kendi içinde bir değer ölçüsü barındırır. İyi bir değer yargısıdır. Bu anlamda gelişim bizim iyi olarak gördüğümüz bir duruma geçişi ifade eder. Gelişim ile ilgili olarak ele alınması gereken diğer bir özellik de gelişimin tek yönlü bir süreç oluşudur. Aksi halde gerileme olur. Bazı olağanüstü kaza durumlarında normal dışı bir şekilde böyle bir olgudan söz edilebilir. Normal yollar ile böyle bir durum meydana gelmez. Kazanılan özellikler gelişim içinde aşılabilir, değiştirilebilir, kaldırılabilir.

YETİŞKİNLERİN ÇOCUĞA VERECEĞİ ŞEY, ÇOCUĞUN DOĞARKEN BİRLİKTE GETİRDİĞİ BÜTÜN İÇGÜDÜLERE, TEPKİLERE, YETENEKLERE BİÇİM VE RENK VEREBİLMEKTİR.

A. Adler

Resim 2.7: Gelişim tek yönlü bir süreçtir

Ø Olgunlaşma

Olgunlaşma, bireyin bir işi yapabilecek düzeye ulaşmasıdır. Kalıtım ve çevre koşullarının etkileşimi sonucu bireyin belirgin olgunluk düzeylerine ulaşmasını sağlayan biyolojik değişimdir. Olgunlaşma, kişinin doğuştan getirdiği potansiyelin zaman içinde ortaya çıkmasını ifade eder. Bu anlamda kişinin herhangi bir çaba göstermesine gerek yoktur. Olgunlaşma kendiliğinden meydana gelen bir süreçtir, bir organın görevini yapabilecek düzeye ulaşması için geçirdiği biyolojik değişimlerdir. Bu tür değişimlerde öğretim eyleminin etkisi yoktur. Çocuğun biberonunu tutabilmesi, emeklemesi, yürümesi, yazı yazmayı öğrenmesi gibi gelişim görevleri, bu görevleri yapacak organların kendi kendilerine dışardan bir etki olmadan gelişmesine bağlıdır.

Resim2 8: Çocukların belli bir olgunlaşma biçim ve hızı vardır

Çocukların belli bir olgunlaşma biçim ve hızı vardır. Dışarıdan etkiler ile bu gelişmeyi hırlandıramayız. Bu nedenle çocuk bazı gelişim görevlerini beklenen yaşlarda yapamıyorsa zorlanmamalı beklenmelidir. Örneğin; çocuk yürüyebilmek için yürümenin gerektirdiği biyolojik olgunluğa erişmemiş ise zorlansa da yürüyemez. Birey öğrenmeden de belli olgunlaşma düzeyine ulaşabilir. Bir çocuk, yürüme olgunluğuna erişmedikçe yürüyemez, konuşma olgunluğuna ulaşmadıkça konuşamaz. Bunun gibi gözleri, sinirleri, elleri ve benzerleri yönünden okumanın gerektirdiği olgunluk düzeyine erişememiş bir çocuk da okuyamaz. Küçük bir çocuğun eli ve parmakları top tutmayı öğrenecek kadar olgulaşmış olduğu halde; kalem tutmak için olgulaşmamış olabilir. Bu nedenle hazır olmada hem olgunlaşma hem de öğrenmenin önemli rolü vardır.

Ø Öğrenme

Öğrenme, tekrar ya da yaşantı yoluyla organizmanın davranışlarında meydana gelen oldukça kalıcı/sürekli değişikliklerdir. İnsanları diğer canlılarda ayıran en önemli özelliklerden biri öğrenme kapasitelerinin oluşudur. Biyolojik bir varlık olarak dünyaya gelen insan, kısa sürede pek çok yeni davranış öğrenir. Önce çevresine gülcükler dağıtır. Yürümeye konuşmaya başlar. Daha sonraları giyinmeyi, arkadaşları ile oynamayı, okumayı-yazmayı öğrenir. Bireyin yaptığı davranışların büyük bir çoğunluğu öğrenme ürünüdür. Belli bir dili konuşmak, alışkanlıklar ve tutumlar kazanmak, belirli kişilik özelliklerini oluşturmak, dünyayı algılamada farklı yaklaşımlar geliştirmek hep öğrenme yoluyla olur.

Resim 2.9: Bireyi başkalarından ayıran en önemli özellik öğrenmedir

Bir davranışın öğrenme olup olmadığı aşağıdaki sorular ile anlaşılabilir.

- Ø Tekrar veya yaşantı yoluyla mı olmuştur?
- Ø Davranışta değişiklik meydana gelmiş midir?
- Ø Değişiklik oldukça kalıcı mıdır?
- Ø Bu sorulardan herhangi birisine hayır cevabı veriliyor ise, o davranış öğrenme değildir. Özellikle tekrar ya da yaşantı yoluyla edinilmeyen davranış değişikliklerine birtakım psikolojik rahatsızlıklar ve tikler verilebilir. Bu durumlarda davranış değişikliği meydana gelir ve oldukça kalıcıdır; ancak öğrenme olarak nitelendirilemezler. Davranış değişikliği kalıcı olmadığı zaman yine öğrenme olarak nitelendirilemez. Yolda giderken düşen birinin, düşme davranışı öğrenme olarak nitelendirilemez. Bu durumda davranış değişikliği vardır; ama kalıcı olmadığı için öğrenme denemez.

Ø **Hazır Bulunuşluk**

Hazır bulunuşluk, olgunlaşmadan daha geniş ve kapsamlı bir kavramdır. Hazır olma olgunlaşma ve öğrenmenin etkileşiminin bir ürünüdür. Hazır olma konusunda en önemli güçlük bu konuda kullanılan gelişme, büyüme ve olgunlaşma gibi değişmelere verilen farklı anlamlardan doğmaktadır. Bilim adamlarına göre hazır olma, olgunlaşmanın bir işlevidir. Olgunlaşma zaman içinde kendiliğinden oluşur. Bu görüşe göre öğrenmeler için zorunlu bir olgunlaşma düzeyi vardır. Dıştan etkiler ile bu düzeye ulaşamaz. Hazır bulunuşluk, olgunlaşma ve öğrenme sonucu kişinin belli davranışları yapabilecek düzeye gelmesidir. Bireyin bir işi yapabilmesi için gereken olgunlaşmaya erişmesinin gerekliliği yanında bu iş

için gereken ön bilgi, beceri ve tutumu da kazanmış olması gerekir. Hazır bulunuşluk, böylece hem olgunlaşma kavramını hem de bir işi için gerekli ön yeterliği kapsamaktadır.

Resim 2.10: Hazır olma olgunlaşmanın bir işlevidir

Ø Eğitim

Eğitim insanlığın doğuşundan beri daima olan, günümüzde de uygarlık düzeyi ne olursa olsun her toplumda devam eden bir süreçtir. Eğitim, bireyin bireyselleşmesini sağlamaya çalışır. Eğitim çabalarının genel amacı, yetişmekte olan çocukların ve gençlerin topluma sağlıklı ve verimli bir şekilde uyum sağlamalarına yardım etmektir. Uygur toplumların sosyal yaşamlarını sürdürebilmeleri için çeşitli kurumlar geliştirilmiştir. Eğitimin kurumsallaşması için de okullar kurulmuştur. Ancak eğitimi okullar ile sınırlamak doğru olmaz. Eğitim bireyin bütün yaşamı boyunca sürmekte, okul dışında ve içinde yaşam boyunca edindiği tecrübelerin bütününe kapsamaktadır.

Çocuğun gelişimini bilmek, anlamak onun eğitimi için gerekli ortamın hazırlanmasında taban oluşturur. Eğitim programları bireyin gelişim özelliklerine uygun biçimde, onun belli öğrenmeleri gerçekleştirmeye hazır olmaları dikkate alınarak yapılır.

Genel anlamda eğitimin dört amacı vardır:

Ø Eğitim bireyi kültürlenmeye çalışır.

Kültürlemenin anlamı, kuşaktan kuşağa gelişerek birikip gelen kültürel değerlerin bireyce benimsenmesini, beğenilmesini ve bunların geliştirilmesi için bireyin katkıda bulunabilecek yeterliğe ulaşmasını sağlamaktır

Ø Eğitim bireyi toplumsallaştırmaya çalışır.

Toplumsallaştırmanın anlamı, ulusça konulan yazılı ve yazılı olmayan kuralların bireyce benimsenmesini, uygulamasını ve bunların geliştirilmesi için bireyin katkıda bulunabilecek yeterliğe ulaşmasını sağlamaktır.

Ø Eğitim bireyin üretken olmasını sağlamaya çalışır.

Bireyin üretmen olmasının anlamı, kendisinin ve ailesinin geçimini sağlayabilecek, kendi yeteneklerine uygun bir iş ya da meslek sahibi olmasını sağlamaktır.

Ø Eğitim bireyin bireyselleşmesini sağlamaya çalışır.

Bireyselleşmenin anlamı, bireyin kalıtım ile gelen gizil güçlerinin yönlendirilip geliştirilerek, bunları kendinin , ailesinin ve ulusunun yararı için kullanabilme yeterliğine ulaştırmak ve bireyin kişiliğini geliştirmektir.

Resim 2.11: Eğitim bireyin bireyselleşmesini sağlamaya çalışır

Etkinlik 4

Gelişim ile ilgili temel kavramlardan eğitimin gelişime olan etkisini somut olarak tespit edebilmek için çevrenizden farklı sosyo-kültürel düzeye ait iki çocuğu örneklem olarak seçiniz .Seçiminizi yaparken Okul öncesi eğitim alan ve almayan çocuk olarak da tercih yapabilirsiniz. Yapmak istediğiniz gözlemleri ve testleri önceden tespit edebilir bu konuda yaşa göre gelişim özelliklerini kriter olarak alabilir ve öğretmeninizden destek alabilirsiniz.

	GÖZLENECEK KRİTERLER	1. ÇOCUK	2. ÇOCUK
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			
12			
13			
14			
15			
16			
17			
18			
19			
20			
21			
22			

23			
24			
25			
26			
27			
28			
29			
30			
31			
32			
33			
34			
35			
36			
37			
38			
39			
40			

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümleleri **D (doğru)** veya **Y (yanlış)** olarak değerlendirerek faaliyette kazandığınız bilgi ve becerileri ölçünüz.

1. (...) İnsanın gelişimi, sürekli olmakla birlikte, bu sürekliliğin hızı her yaşta aynı değildir.
2. (...) Eğitim, bireyi toplumsallaştırmaya çalışır.
3. (...) Olgunlaşma bireyin bir işi yapabilecek düzeye ulaşmasıdır.
4. (...) Gelişme, bedende gerçekleşen sayısal değişikliktir.
5. (...) Büyüme, vücut organlarının görevlerini yapabilecek şekilde farklılaşması ve organlar arasında iş birliğinin kurulmasıdır.
6. (...) Öğrenme, tekrar ya da yaşantı yoluyla organizmanın davranışlarında meydana gelen oldukça kalıcı/sürekli değişikliklerdir.
7. (...) Eğitim, bireyin üretken olmasını sağlamaya çalışır.
8. (...) Gelişimde sürekli yeni davranışlar edinme ve bu davranışları daha önce edindiği davranışlar ile bütünleştirme süreci devam eder.
9. (...) Gelişme; bedende, zihinde, duygularda ve hareketlerde kendini gösterir.
10. (...) Çocukların belli bir olgunlaşma biçim ve hızı vardır. Dışarıdan etkiler ile bu gelişmeyi hızlandıramayız.
11. (...) Davranış değişikliği kalıcı olmadığı zaman yine de öğrenme olarak nitelendirilebilir.
12. (...) Olgunlaşma kendiliğinden meydana gelen bir süreç değildir.
13. (...) Hazır bulunuşluk, olgunlaşma ve öğrenme sonucu kişinin belli davranışları yapabilecek düzeye gelmesidir.
14. (...) Gelişimde sürekli yeni davranışlar edinme ve bu davranışları daha önce edindiği davranışlar ile bütünleştirme süreci devam eder.
15. (...) Büyümenin en yavaş olduğu dönemler intrauterin yaşam, doğumdan sonraki ilk yıl ve ergenlik yıllarıdır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız ve doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevapladığınız sorularla ilgili öğrenme faaliyetlerini tekrarlayınız.

Tüm cevaplarınız doğru ise Öğrenme Faaliyeti –3'e geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-3

AMAÇ

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız bilgi ve beceriler doğrultusunda uygun ortam sağlandığında, gelişim ilkelerini tanıyabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Ø Gelişim ilkelerini bilmenin önemi ile ilgili kaynaklardan ve internetten bilgi ediniz.
- Ø Topladığınız bu bilgileri raporlaştırınız.
- Ø Hazırladığınız raporu arkadaşlarınızla paylaşınız.

3. GELİŞİM İLKELERİ

Her canlı kendi türünün gelişim ilkelerine göre büyür, olgunlaşır ve öğrenir. İnsanın da kendine özgü gelişim ilkeleri vardır. Bu ilkeleri göz önüne almadan, çeşitli dönemlere ait gelişim özelliklerini tanımak zordur. Gelişimi anlayabilmek ve yorumlayabilmek için bu ilkelerin dikkate alınması gerekir. Bu ilkeler şu şekilde sıralanabilir.

- Ø Gelişim, biyolojik faktörlerden ve çevreden etkilenir.
- Ø Gelişimde bireysel farklılıklar vardır.
- Ø Gelişimde kritik dönemler vardır.
- Ø Gelişimde bir sıra vardır.
 - Gelişim baştan ayağa doğrudur.
 - Gelişim içten dışa doğrudur.
 - Gelişim genelden özele doğrudur.
- Ø Gelişimde çevresel faktörlerin etkisi, gelişimin hızlı olduğu zaman çok, yavaş olduğu zaman ise azdır.
- Ø Gelişim, farklı alanlarda farklı hızla meydana gelir.
- Ø Gelişim, devamlılık ve belli aşamalar içinde bir evrim gösterir.
- Ø Gelişim tüm alanlarıyla bir bütündür.

3.1. Gelişim Biyolojik Faktörlerden ve Çevreden Etkilenir

Çocuğun gelişiminde iki faktörün etkisi vardır. Bunlar kalıtım ve çevre koşullarıdır. Bireyin gelişiminde hem çevrenin hem de kalıtımın etkisi vardır. Kalıtım bireyin anne ve babasından genleri yoluyla aldığı özellikleridir. Çevre ise döllemeden başlayarak insana etki eden tüm dış uyarıcılardır. Yapılan bilimsel araştırmalar gelişimde bu iki etmenin çok önemli ölçüde etkili olduklarını ortaya koymaktadır. İnsanlar, kalıtım özelliklerinin ve yaşadıkları çevre koşullarının birbirinden farklı oluşu nedeniyle gelişimlerinde farklılıklar

göstermektedir. Aynı anne-babadan doğan ve aynı çevrede yetişen kardeşlerin bile gelişimleri birbirinden farklı olabilir.

Resim 3.1: Her canlı kendi türünün gelişim ilkelerine göre büyür

ÇOCUK, İNSANIN BABASIDIR

W. WORDSWORTH

3.2 Gelişimde Bireysel Farklılıklar Vardır

Bireylerin kalıtım ile ilgili özellikleri ve içinde yaşadıkları çevrenin özellikleri farklılık gösterdiği için gelişimde bireysel farklılıklar söz konusudur. Gelişimin belli aşamalarının aynı yaş dönemi çocuklarında aynı anda gerçekleşmesi beklenemez. Gelişme olgunlaşma süreci ile yaşantılar arasındaki öğrenmenin etkileşimi sonucu ortaya çıkar. Gelişme, biyolojik olgunlaşmadan büyük ölçüde etkilenir. Bazı çocuklar 1 yaşında konuşmaya başlayabilir; bazı çocuklar da 10 aylıkken emekleyebilir. Bazı çocuklarda bu davranışların gelişimi uzun zaman alabilir. Çoğu kez anneler çocuklarını, aynı yaşta olan yakınlarının ve çevrelerindeki diğer çocuklarıyla karşılaştırarak, o yürüyor benim çocuğum halen niye yürümedi, onun dört dişi çıkmış; oysaki bunun daha hiç dişi çıkmadı, diye endişelenerek mukayese etme eğilimi gösterebilirler. Oysaki her çocuğun kendine özgü bir gelişim biçimi vardır, bireysel farklılıklar göz ardı edilmemelidir.

3.3. Gelişimde Kritik Dönemler Vardır

Gelişimde belli davranışların kazanılması gereken dönemler vardır. İlgili davranış ilgili dönemde kazanılmadığı zaman daha sonraki dönemlerde telafi edilemez. Bu dönemde çocuğa uygun tecrübe ve ortam sağlanmalıdır. İçinde bulunulan dönem dikkate alınmaz ise, daha sonraki dönemlerde istenen gelişme sağlanamaz. Gelişimde geriye dönüş çok zordur. İlk devrenin etkileri daha sonraki dönemlerde silinememektedir.

Örneğin; insanlar ile ilgili olarak 1800 yıllarında Fransa'nın güneyindeki ormanlık bölgede bulunan 10-11 yaşlarındaki Ayevron'un vahşi çocuğu Viktor bulunduğunda hiçbir dili bilmez ve konuşamaz haldeydi. Yürümüyor dört ayak üzerinde gidiyordu. Bir şeye uzun süre dikkat edemiyordu. İnsanlardan korkuyor ve sosyal ilişkilerden kaçınıyordu. Beş yıllık bir eğitimden sonra birkaç kelime ve isimden başka bir şey söyleyemedi. Kendi başına yaşayıp sosyal ilişki kurmayı öğrenemedi. Bu örnek gelişimde zamanlamanın yani; kritik dönemin önemini göstermektedir.

Resim 3.2: Kritik dönemde çocuğa uygun tecrübe ve ortam sağlanmalıdır

3.4 Gelişimde Bir Sıra Vardır

Gelişim süreklidir. Bu süreklilik içindeki değişimler belli bir sıra içinde oluşur. Çocuklar belli zamanlarda belli değişimler geçirir. Bedensel ve motor gelişimleri sırasında yapısal ve işlevsel özellikler belirli bir sırayla ortaya çıkar. Bunlar şu şekilde sıralanabilir.

- Ø Gelişim baştan ayağa doğrudur.
- Ø Gelişim içten dışa doğrudur.
- Ø Gelişim genelden özele doğrudur.

Ø Gelişim Baştan Ayağa Doğru Olur

Doğum öncesinde bebeğin önce baş, daha sonra başa yakın bölgelerden ayaklara doğru bir gelişme görülür. Doğumdan sonrada ilk önce baş, daha sonra gövde, en sonda bacak ve ayak kaslarının kontrolü ortaya çıkar.

Ø Gelişim İçten Dışa Doğrudur

Gelişim bedenin iç kısımlarından dışa doğrudur. Örneğin, ilk önce omuzlar daha sonra kollar, en son da eller gelişir. Ellerin kontrolü, parmakların kontrolünden daha önce ortaya çıkar.

Ø Gelişim Genelden Özele Doğrudur

Bebekte önce büyük kas kontrolü başlar, daha sonra da küçük kas kontrol edilir. Bebekler oturmayı öğrenmeden önce başını dik tutmayı, emeklemeden önce oturmayı, yürümeden önce emeklemeyi başarırlar. Bu gelişim sırası bütün bebeklerde aynıdır; ancak zaman farklı olabilir.

3.5. Gelişimde Çevresel Faktörlerin Etkisi, Gelişimin Hızlı Olduğu Zaman Çok, Yavaş Olduğu Zaman İse Azdır

Yaşamın ilk yılları, çocukluk ve ergenlik dönemleri gelişimin hızlı olduğu, çevrenin olumlu ve olumsuz etkilerinin sıklıkla görüldüğü yıllardır. Çevresel faktörler bireyin davranışlarında kalıcı izler bırakabilir. Özellikle yaşamın ilk yılları ve ergenlik dönemi bu anlamda hassas dönemlerdir.

Resim 3.3: Çevresel faktörler bireyin davranışlarında kalıcı iz bırakır

3.6 Gelişim Farklı Alanlarda Farklı Hızla Meydana Gelir

Vücudun her yeri aynı hızla ve aynı oranda gelişmez. İçinde bulunulan düzeyde vücudun çeşitli kısımları farklı gelişim özellikleri gösterir. Ayrıca dil, bilişsel ve fiziksel gelişim alanlarında farklı hızla gelişim söz konusudur. Yaşamın ilk yılları daha çok fiziksel gelişim ağırlıkta iken; daha sonra zihin gelişimi ve kişilik gelişimi önem kazanır.

3.7 Gelişim Devamlılık ve Belli Aşamalar içinde Bir Evrim Gösterir

Gelişimde her bir aşama diğeriyle ilişkilidir. Bazı psikologlar çocuğun yavaş yavaş ve sürekli olarak geliştiğini, bir kısmı ise gelişmenin sürekli fakat belli evreler içinde oluştuğu görüşünü savunurlar. Gelişimin birbiri ardı sıra devreler içinde oluştuğunu savunanlar şu görüşleri ileri sürerler:

- Ø Bir gelişim devresi, sonra gelen devrenin öncüsüdür. Bir dönemde organizmanın geliştirdiği yapılar, diğer dönem için önemlidir.
- Ø Öğrenme ve alıştırma yapma, eğer çocuk istenilen gelişmeye ulaşmamışsa gerekli değildir. Çocuk bir gelişim devresinin gerektirdiği olgunluğa ulaşmamış ise ondan sonra gelecek evrenin görevlerini yapamaz.
- Ø Gelişimde kritik dönemler vardır; bu dönemde çocuğa uygun tecrübe ve ortam sağlanmalıdır.
- Ø Gelişimde geri dönüş çok zordur.
- Ø Özellikle anne karnındaki gelişimde belli dönemler vardır. Bununla birlikte gelişme sürekli dir. Bu süreklilik içinde gelişmeyi anlamak için dönemlere ayırmak kolaylık sağlar.

Resim 3.4: Gelişimin hızı her yaşta aynı değildir

3.8. Gelişim Tüm Alanlarıyla Bir Bütündür

Gelişim; fiziksel, zihinsel, duygusal, sosyal yönleriyle bir bütündür. Çocuğun her alandaki gelişimi birbiriyle ilişki içindedir. Herhangi bir gelişim alandaki bir aksama, diğer alandaki gelişimi de olumsuz etkiler.

Etkinlik 5

Gelişim ilkeleri ile ilgili eşit sayıda soru ve cevaplar kağıda yazılır. Yazılan soru ve cevaplar bir torbaya konur. Sırayla herkes bir tane alır. Sırası gelen elindeki kağıttaki soruyu okur ve cevap kağıdı hangi öğrencinin elinde ise cevabını verir. Bu şekilde son soru ve cevaba kadar devam edilir. Sıranın takibinde öğretmen rehberlik yapar.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümleleri D (doğru) veya Y (yanlış) olarak değerlendirerek faaliyette kazandığınız bilgi ve becerileri ölçünüz.

1. (...) İnsanın kendine özgü gelişim ilkeleri vardır.
2. (...) Gelişim devamlılık ve belli aşamalar içinde bir evrim gösterir.
3. (...) Çocuğun gelişiminde iki faktörün etkisi vardır. Bunlar kalıtım ve çevre koşullarıdır.
4. (...) İnsanlar, kalıtım özelliklerinin ve yaşadıkları çevre koşullarının birbirinden farklı oluşu nedeniyle gelişimlerinde farklılıklar göstermeyebilir.
5. (...) Gelişimin belli aşamalarının, aynı yaş dönemi çocuklarında aynı anda gerçekleşmesi beklenir.
6. (...) Her çocuğun kendine özgü bir gelişim biçimi vardır, bireysel farklılıklar göz ardı edilmemelidir.
7. (...) Gelişimde ilgili davranış ilgili dönemde kazanılmadığı zaman daha sonraki dönemlerde telafi edilebilir.
8. (...) Gelişimde geriye dönüş çok zordur. İlk devrenin etkileri daha sonraki dönemlerde silinememektedir.
9. (...) Çocukların bedensel ve motor gelişimleri sırasında yapısal ve işlevsel özellikleri belirli bir sırayla ortaya çıkar.
10. (...) Gelişim özelden genele doğrudur.
11. (...) Yaşamın ilk yılları, çocukluk ve ergenlik dönemleri gelişimin hızlı olduğu dönemlerdir.
12. (...) Yaşamın ilk yılları daha çok fiziksel gelişim ağırlıkta iken daha sonra zihin gelişimi ve kişilik gelişimi önem kazanır.
13. (...) Gelişimde her bir aşama diğeriyle ilişkili değildir, birbirinden bağımsızdır.
14. (...) Çocuk bir gelişim devresinin gerektirdiği olgunluğa ulaşmamış ise ondan sonra gelecek evrenin görevlerini yapamaz.
15. (...) Herhangi bir gelişim alandaki bir aksama, diğer alandaki gelişimi de olumsuz etkilemez.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız ve doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevapladığınız sorularla ilgili öğrenme faaliyetlerini tekrarlayınız.

Tüm cevaplarınız doğru ise Öğrenme Faaliyeti -4'e geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-4

AMAÇ

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız bilgi ve beceriler doğrultusunda uygun ortam sağlandığında, gelişim dönemlerini tanıyabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Ø Gelişim dönemlerini bilmenin önemi ile ilgili çeşitli kaynaklardan, internette bilgi ve çocuğun gelişim dönemleri ile ilgili resim toparlayınız.
- Ø Topladığınız bu bilgileri ve resimleri sınıfınızda bir pano oluşturarak sergileyiniz.
- Ø Hazırladığınız raporu ve panoyu diğer sınıflardaki arkadaşlarınızla paylaşınız.

4. GELİŞİM DÖNEMLERİ

İnsan gelişimi, döllemeden başlayarak yaşamın sonuna dek devam eden bir süreçtir. Gelişim dönemlerindeki yaşlar, değişik kaynaklara göre farklılık göstermektedir. Genel olarak doğumdan sonraki ilk 2 yıl bebeklik, 3-6 yaş ilk çocukluk (oyun), ilkököl yıllarını kapsayan 7-11 yaş ikinci çocukluk , 12-18 yaş ergenlik dönemi olarak kabul edilir.

- Ø Bebeklik dönemi (0-2 yaş)
- Ø İlk çocukluk (oyun) dönemi (3-6 yaş)
- Ø İkinci çocukluk (ilkokul) dönemi (7-11 yaş)
- Ø Ergenlik dönemi (12-18 yaş)

4.1. Bebeklik Dönemi (0-2 Yaş)

Bebeklik dönemi çocukların en hızlı büyüyen, geliştikleri dönemdir. Çocuğun her yönden sağlıklı büyüebilmesi bu ilk yıllarda gösterilecek özene bağlıdır. Bu dönemdeki çocuklar bedensel (kas ve kemik) gelişimlerinin, bir uzantısı olarak kendi başlarına hareket edebilmek, yürümeyi öğrenmek durumundadır. Böylelikle bebek, anneye bağımlı olmaktan kurtulur ve dünyayı keşfe çıkabilir. Yürümeyi öğrenme 9 ay civarında ayakta durma çalışmalarıyla başlar ve 2 yaş civarında yürümede ustalaşma biçimini alır. Kemiklerdeki en hızlı gelişme yaşamın ilk yılı içinde görülür. Daha sonra ergenlik dönemine kadar gelişme hızında bir düşme ortaya çıkar. Bebek, dünyaya gelir gelmez zihinsel ve ruhsal olarak da gelişmeye başlar. Bu dönemde alıcıdır. Duyduğu, gördüğü, dokunduğu her şeyden duyumlar alır. Algılar edinir ve bunları biriktirerek belleğine yerleştirir. Zamanı gelince de bu bilgileri kullanmaya başlar. Yaşamın ilk aylarında bebek, her açıdan annesine bağımlıdır. Bebek dünyaya geldiğinde dişleri yoktur, bu yüzden anne sütü ile beslenir. İlk yıl içinde dişlerinin

çıkmaaya başlamasıyla birlikte, katı yiyecekleri yemeyi öğrenir. Böylece anne sütünün yerini diğere yiyecekler almaya başlar.

Resim 4.1: Bebeklik dönemi çocukların en hızlı büyüyen ve geliştiikleri dönemdir

Bebekğin kazanmak durumunda olduğu diğere bir davranışta konuşmaktır. Doğuşta sadece bakışları ile iletişim kurabilen bebek, ağızla başlayan dil gelişimini iki yıl içinde 3 kelimelik cümlelere dönüştürebilir. Dili, 3 yaşında iletişim için oldukça usta bir biçimde kullanabilir.

Bebeklerin kazanmak durumunda kaldıkları diğere bir davranışta tuvalet eğitimi yoluyla dışkı kontrolüdür. Bebek doğduğunda bedensel atıklarını denetleyemez; hatta ilk yıl içinde rahat dışkılaması ruh sağlığının bir göstergesi sayılır. Ancak 2 yaşına doğru biyolojik gelişime paralel olarak kaslarına hakim olabilir ve dışkısını kontrol etmesi beklenir. Çocuk dışkısını istediğinde tutabilmeli, istediğinde bırakabilmelidir. Tutamadığı zamanda, bırakamadığı zamanda bir sorun vardır.

Çocuk 3 yaş civarında cinsiyetini öğrenir. Kız ve erkek kelimelerinin ne demek olduğunu anlar. Bu algılama kızların uzun saçlı, erkeklerin bıyıklı olması şeklindedir.

Çocuğun bedensel gelişim ve davranışlarında görülen ilerleme zihinsel gelişiminin de en iyi göstergesidir. Kavram gelişiminin de temelleri bu dönemde atılır. Çocuk dış dünya ile etkileşimde bulunmalı ve bununla ilgili tanım ve kavramları edinmelidir. Zihin gelişimi eğitim ile doğru orantılıdır. Annenin gösterdiği ilgi, oynamak için kullandığı oyuncaklar, yaşadığı çevredeki çeşitli uyaranlar, çocuğun zihinsel gelişimini büyük ölçüde etkiler.

Tüm bu nedenlerden dolayı bebeklik döneminde yetişkinlere büyük görevler düşmektedir. Çocuk bu devrede yetişkinlerden ne kadar olumlu duyumlar alır, zengin uyaranlarla karşılaşırsa çevresiyle de o ölçüde olumlu ilişkiler kurabilir ve sağlıklı bir gelişim gösterebilir.

4.2. İlk Çocukluk -Oyun Dönemi (3-6 Yaş)

Okul öncesi yıllarını içine alan ilk çocukluk dönemi, çocuğun aktif olarak çevresine yöneldiği, uyarıcılar ile dolu dış dünyayı keşfetmeye çalıştığı, insan yaşamının en temel becerilerinin kazanıldığı bir dönemdir.

Resim 4.2: Oyun bu dönemde çocuk için en önemli etkinliktir

Bu dönemde çocuk, belli bir yapılanmayı tamamlamış olan bedenini etkili bir şekilde kullanmayı ve oyunlarında bedenini ustaca kullanmayı öğrenmiştir. Aynı zamanda çocuk büyümeye devam etmektedir. Bir yandan büyümeye devam ederken diğer yandan kendisinin ve bedeninin farkına varmaya başlamıştır. Çocuk, bu dönemde sosyalleşmeye de başlamıştır. Başkalarını keşfetmiş ve onlarla birtakım kurallar çerçevesinde bir araya gelmeye çalışmaktadır. Çocuk davranışlarında egosantrik (ben merkezci)tir. Okul öncesi eğitim kurumlarına gitmekte ve sınıf arkadaşlarıyla karşılaşmaktadır. Sokakta yaşlılarıyla ortak etkinliklerde bulunmakta, parkta birlikte salıncağa binmektedir. Çocuğun bu dönemde kazandığı beceriler, sonraki yıllarda sosyal ilişkilerinin temel yapı taşı olarak kullanılacaktır. Çocuk yavaş yavaş aile ortamından çıkmakta ve başkalarıyla karşılaşmaktadır.

Resim 4.3: Çocuk bu dönemde sosyalleşmektedir

Bu dönemde bedensel gelişme hızı, bebeklik dönemine oranla yavaşlar. Beden orantılarında da değişiklik göze çarpar. Yine bu dönemde kaslardaki gelişme dikkati çeker. Çocuk rahatlıkla koşup zıplayabilir; ancak dar bir tahta üzerinde denge sağlayarak daha üst düzeyde motor koordinasyon gerektiren hareketleri yapmakta güçlük çeker.

Resim 4.4: Bu dönemde kaslardaki gelişme dikkat çeker

Bir önceki dönemde cinsiyetini fark etmiş olan çocuk, cinsiyetine uygun davranmayı öğrenir. Bu dönemde cinsiyetine uygun davranma davranışı ağırlıklıdır. Cinsiyet farklılıkları bu dönemde keşfedilir. Bu konuda sorular sormaya başlar. Çocuğu sorduğu sorular yüzünden azarlamak, araştırma girişimlerine engel olmak, çocukta suçluluk duygusunun gelişmesine neden olur. Erkekler/Kızlar şöyle yapar ifadeleriyle başlayan cümleler kullanır.

Çocukta vicdan gelişiminin ve ahlakın yargıların temelleri bu dönemde atılır. Yalan söylediklerinde suçlandıkları, hatalı bir davranışta bulduklarında bunu anladıkları görülür. Bu kazanım daha sonraki dönemlere de taşınır. Her alanda olan gelişim gibi daha sonraki dönemlere biraz şekil değiştirerek devam eder.

Resim4.5: Çocuk zamanın büyük bir bölümünü oyun ile geçirir

Oyun bu dönemde çocuk için en önemli etkinliktir. Zamanını büyük bir bölümünü oynayarak geçiren çocuk, daha çok hayal gücüne dayalı oyunlar oynar. Çocuğun ebeveyni ile kurduğu özdeşim oyunlarına da yansır. Okul öncesi eğitim kurumları, çocuklar için yeni arkadaş çevresi , zengin bir oyun ortamı ve çeşitli deneyimler kazanabileceği bir yer olması nedeniyle oldukça önemlidir. Çocuk okul öncesi eğitim kurumlarında okula hazır hale gelir.

Etkinlik 6

Çocuğun bebeklik ve ilk çocukluk (Oyun) dönemine ait gereksinimlerini tespit edip listelerek yazınız ve karşılaştırınız. Bu konuda aşağıda verilmiş olan örnek tablodan, kendi geliştireceğiniz örneklerden ve öğretmeninizden yardım alabilirsiniz. Size göre çocuğun hangi dönemde hangi gelişim alanına ait ihtiyaçları daha dikkat çekici nedenlerini arkadaşlarımız ile paylaşınız.

Çocuğun Gelişim Dönemleri	Bebeklik Dönemi	İlk Çocukluk (Oyun Dönemi)

Not : Kendiniz de başka tablolar geliştirebilirsiniz.

4.3. İkinci çocukluk (ilkokul) dönemi (7-11 yaş)

Çocuğun aile ortamından çıkıp dış dünya ile daha içice olduğu dönemdir. Bu dönemin başlangıcı ilkokula yeni başlama, son yılları ise çocuğun ergenlik dönemine girmeye başlaması açısından son derece önemlidir.

Resim 4.6: Bu dönemde Benlik kavramı ve benlik yapısı gelişmeye başlamıştır

Çocukta bu dönemde:

- Ø Mantıklı düşünme başlar.
- Ø Ben merkezilik azalır.
- Ø Yaşlıları önem kazanır.
- Ø Bellek ve dil becerileri artar.
- Ø Bilişsel becerileri artar.
- Ø Fiziksel gelişme durağanlaşmıştır.
- Ø Benlik kavramı gelişimi, benlik yapısını geliştirir.
- Ø Güç ve sportif beceriler artar.

Resim 4.7: Çocuk gününün önemli bir kısmını arkadaşları ve öğretmeniyle geçirir

Çocuk, okulda hayatı boyunca ihtiyaç duyacağı okuma-yazma ve hesap becerilerini edinmeye başlar. Çocuk bu becerilere dayanarak ileriki yaşlarda karmaşık problemleri çözebilir hale gelecektir. Gündelik yaşamda olup bitenler çocuğun ilgisini çekmeye başlamıştır. Ülkelerinde ve dünyada olup bitenler ile ilgili fikir beyan etmeye başlar. Çocukta zihinsel gelişim soyut işlemlere hazırlanmaya başlamıştır. Okul öncesi dönemde temelleri atılan vicdan gelişiminin başlaması bu dönemde değerlerin, tercihlerin ve tutumların belirginleşmesi şeklinde devam eder.

Çocuğun konuşma yeteneği ve kelime hazinesi oldukça gelişmiştir. Bu dönemde kız ve erkek çocuklar kendi aralarında gruplaşarak oynamayı tercih eder. Bir yandan arkadaşlarıyla bir arada olmaktan hoşlanırken diğer yandan grup içinde sıvrılma, üstünlüğünü kanıtlama çabası vardır.

İlkokulun ilk yıllarında görülen büyümedeki yavaşlama 10 yaşına doğru vücut biyokimyasındaki farklılaşmaya bağlı olarak hızlanır. Kız çocuklarında ani bir boy artışıyla birlikte ikincil cinsiyet özelliklerinin belirmeye başladığı görülür. Erkek çocuklar 9-10 yaşına kadar kızlardan biraz daha uzun ve daha iri bir bedene sahipken, 10-11 yaşlarında kızlardan daha ufak bir görünüme bürünürler. Çocukların bu dönemde sağlıkları genellikle iyidir. Önceleri çok hastalananların sağlık durumu bu dönemde düzelmiştir.

Resim 4.8: Çocuk için bu dönemde yaşlıları önem kazanır

Bu dönemde erkek çocuklar kızlardan daha hareketli olup bedensel ve güce dayalı etkinlikleri daha fazla tercih ederler. Çocukluğun sunu ile ergenliğin başı arasında hızlı bir gelişim gösteren çocuk, kendi kararlarını kendi başına verip bağımsız olmakla, ailesinin kendisi için verdiği kararlara bağlı kalmak arasında bocalar ve kimliğini bulma çabasına girer.

4.4. Ergenlik Dönemi (12-18 yaş)

Ergenlik dönemi, bedensel değişikliklerin yaşandığı bir dönemdir. Çocukluk döneminde kısmen yavaşlayan bedensel büyüme ve gelişme, ergenlik döneminde yeniden hızlanarak bu dönemin sonunda yetişkinlikteki yapısına ulaşır. Gençin beden oranları değişmeye başlamıştır. Bu değişim yüzünden genç biraz sakarlaşabilir, değişen bu oranlara uyum sağlayabilmesi için biraz zamana ihtiyacı vardır. Genellikle ergenlik ve gençlik çağı en sağlıklı yaşam dönemidir. Çocukluk hastalıkları geride kalmıştır, yetişkin çağa özgü hastalıklar ise çok uzaktadır. Ergenliğe özgü denebilecek tek hastalık belki de ergenlik sivilceleri (acne). Ter ve yağ bezlerinin salgıları artmakta ve birikim olmaktadır. Bu durumun erkeklik ve dişilik hormonlarının (androjen ve östrojen) dengesizliğinden ileri geldiği sanılmaktadır.

Resim 4.9: Genellikle ergenlik ve gençlik çağı en sağlıklı yaşam dönemidir

- Ø Ergenin bu dönemde:
- Ø Fiziksel değişimi hızlıdır.
- Ø Üreme olgunluğu oluşmaya başlar.
- Ø Kimlik arayışına odaklanmıştır.
- Ø Yaşlıları, benliğinin gelişmesine ve onu test etmesine yardımcı olur.
- Ø Soyut düşünme ve bilimsel sorgulama gelişir.
- Ø Ergen ben merkezliği bazı davranışlarda sürdürür.

Ergenlik dönemi, genç için çalkantılı bir dönemdir. Bu dönemde bireyin kişiler arası ilişkileri gelişir, artar ve nitelik değiştirir. Artık çocuk değildir. Sosyal ilişki kurma becerisi artmaya başlamıştır. Toplum içinde kendi başına girişimlerde bulunabilir. Başkalarıyla kendi tercihleri doğrultusunda etkileşimler kurabilir. Bunun sonucunda duygusal yakınlıklar yaşayabilir. Bu duygusal yakınlıklar aynı zamanda anne babadan duygusal anlamda ayrılmanın bir görüntüsüdür.

Resim 4.10: Ergenlik dönemi bedensel değişikliklerin yaşandığı bir dönemdir

Gençler ne yetişkin ne de çocuk olarak kabul edildikleri bu geçiş döneminde uyum sağlamakta güçlük çekerler. Kimlik arayışına giren genç bu dönemde ya kimliğini kazanmış olarak ya da kimlik kargaşası ile çıkar.

Yine bu dönemde genç, gelecekteki işi için belirlemeler yapmak durumundadır. Hayatı boyunca nasıl bir iş yapmayı ummaktadır? Bu karar aşaması gencin bir anlamda geleceğini de belirleyecektir. Başka bir deyişle hangi okulda okuyacağını belirlemesi demektir.

Vicdan gelişimi bu dönemde birtakım temel değer yargılarının gelişmesi biçimini alır. Hayatta neye değer verdiğini belirleyen ergen, bu nedenle sık sık ideolojik kötüye kullanmalara maruz kalır. İdeolojik düşüncelerin yoğunlaşması bu gelişim döneminin bir görüntüsüdür. Değer sistemi geliştirme ve sosyal gelişimle bağlantılı olarak ergen artık yetişkin toplumsal düzeni içine girmek ve sorumluluk yüklenmek ister. Ergenlik dönemindeki sosyal ve ideolojik hareketlerin bir anlamı da budur. Başka bir deyişle ergenler sorumluluk yüklenmek istemektedirler.

Kısacası bu dönem oldukça fırtınalı bir dönemdir. Genç kendisiyle ve çevresiyle sürekli bir savaş halindedir. Kimi gençte bu dönemi oldukça gürültülü geçirirken, kimisi daha az çalkantılı geçirebilir. Ergenin yetişkin otoritesiyle çelişkide bulunduğu bu dönemde, yetişkinin onu kabul etmesi, ona koşulsuz bir saygı ve anlayış sunması gerekir. Anne-baba ergenin bağımsız davranmasına, onun kendi kendine karar vermesine, kendine güvenmesini sağlayacak yaşantılar geçirmesine özen göstermelidir.

Resim 4.11: Ergenler bu dönemde sorumluluk yüklenmek isterler

Etkinlik 7

Gelişim ile ilgili temel kavramlar, gelişim ilkeleri ve gelişim dönemleri ile ilgili küçük kağıtlara toplam 5 adet soru yazınız. Yazdığınız soruları sınıftan bir arkadaşınızı görevlendiriniz ve toplayarak bir torbaya koyunuz. Sınıfta iki ya da üç grup oluşturunuz. Sırayla her gruba bir soru sorunuz ve cevabını isteyiniz en çok cevabı bilen grubu bu modülün en başarılı grubu seçebilirsiniz. Öğretmeninizle diyaloga geçerek başarılı grubu ödüllendiriniz.

	1. Grup	2. Grup	3. Grup
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			
12			
13			
14			
15			
16			
17			
18			
19			
20			
21			
22			
23			
24			
25			

Not : Kendiniz de başka tablolar geliştirebilir soru sayısını azaltıp artırabilirsiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümleleri **D (doğru)** veya **Y (yanlış)** biçiminde değerlendirerek faaliyette kazandığınız bilgi ve becerileri ölçünüz.

1. (...) Çocuğun her yönden sağlıklı büyüebilmesi bu ilk yıllarda gösterilecek özene bağlıdır.
2. (...) Yaşamın ilk aylarında bebek her açıdan annesine bağlıdır.
3. (...) Çocuk 2 yaşına doğru biyolojik gelişime paralel olarak kaslarına hakim olabilir ve dışkısını kontrol etmeyi öğrenir.
4. (...) Zihin gelişimi eğitim ile doğru orantılı değildir.
5. (...) Çocuk davranışlarında egosantrik (ben merkezci) davranışlar gözlemlenebilir.
6. (...) İlk çocukluk döneminde bedensel gelişim hızı, bebeklik dönemine oranla daha yavaştır.
7. (...) İlk çocukluk döneminde (3-6 yaş) fiziksel gelişme durağanlaşmıştır.
8. (...) İlkokul döneminde ben merkezçilik azalır.
9. (...) İlkokul döneminde mantıklı düşünme henüz başlamamıştır.
10. (...) İlkokulun ilk yıllarında görülen büyümedeki yavaşlama, 10 yaşına doğru vücut biyokimyasındaki farklılaşmaya bağlı olarak hızlanır.
11. (...) Genellikle ergenlik ve gençlik çağı en sağlıklı yaşam dönemidir.
12. (...) Ergenlik döneminde birey kimlik arayışına odaklanmıştır.
13. (...) Çocuk 3 yaş civarında cinsiyetini öğrenir.
14. (...) İlk çocukluk (oyun) dönemi 7-11 yaş kapsayan bir dönemdir.
15. (...) Çocukta kavram gelişiminin de temelleri 3-6 yaş döneminde atılır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız ve doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevapladığınız sorularla ilgili öğrenme faaliyetlerini tekrarlayınız.

Tüm cevaplarınız doğru ise Öğrenme Faaliyeti -5'e geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-5

AMAÇ

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız bilgi ve beceriler doğrultusunda uygun ortam sağlandığında, gelişime etki eden faktörleri tanıyabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Ø Gelişime etki eden faktörler ile ilgili kaynaklardan ve internetten bilgi ediniz.
- Ø Bu konu ile ilgili fotoğraflar, gazete ve dergilerden resimler toparlayınız.
- Ø Topladığınız bu bilgileri sınıf panosuna yerleştiriniz.
- Ø Gelişimi etkileyen faktörlerden biyolojik ve çevresel faktörleri, sınıfı iki gruba ayırarak konunuzu destekleyici bilgiler ve örnekler toparlayınız.

5. GELİŞİME ETKİ EDEN FAKTÖRLER

Gelişim kalıtım ve çevre etkileşiminin ürünüdür. Bu güne kadar gelişim konusu üzerinde çalışan bilim adamlarının bazıları, gelişimde daha çok kalıtım, diğer bir grup ise çevrenin etkili olduğunu savunmuşlardır. Genel olarak kalıtımın veya çevrenin etkili olduğunu söylemek yerine, bazı özellikler için çevrenin, bazı özellikler için kalıtımın daha etkili olduğunu söylemek daha doğrudur. Bu konuda en son görüş, gelişimde yalnız çevre ve yalnız kalıtımın değil her ikisinin de birlikte ve bunların yanı sıra zamanında önemli bir etken olduğudur (Gardner-1978). Bu durumu kısaca insanın gelişimi kalıtım ve çevre etmenlerinin, zaman içinde etkileşiminin bir ürünüdür, diye tanımlayabiliriz. Dolayısıyla belli bir özellik için çevrenin mi, kalıtımın mı daha etkili olduğunun sorulması daha mantıklıdır.

5.1. Biyolojik faktörler

Davranışların temelinde belirli biyolojik aşamalar yer alır. Çocukların belirli aylarda yürümeye başladığı ya da belirli bir dönemde diş çıkardıkları görülür. Dilin gelişimi de kendisini belirli aşamalarda gösterir. Tek bir hücreyle yaşama başlayan insan yavrusu, bu hücrenin içindeki genlerde kodlanmış bilgilerin yönergesine uyar. Belirli aşamalarda değişik gelişim basamaklarına ulaşır.

Doğumdan sonar da büyüme, gelişme devam eder. Değişik aşamalarda beden farklı iç salgılar üreterek boyun uzunluğunu, sesin tonunu ve cildin görünüşünü belirler. Kızlarda östrojen, erkeklerde testosteron salgıları, ergenliğin ilk aşamalarında bol miktarda üretildiği halde, daha sonraları azalır.

Bazı uzmanlar, bireyin doğuştan getirdiği biyolojik özelliklerin önemine dikkati çekmişlerdir. Biyolojik temele dayanan süreçler çok önemli olmalarına rağmen; gelişimin ancak bir boyutunu oluştururlar. Kalıtım ve iç salgı bezleri gelişimi etkileyen biyolojik faktörlerdendir.

Ø Kalıtım

Kalıtım kişinin anne ve babadan genler yoluyla aldığı özellikleridir. İnsanın kalıtsal yapısını ve gücünü, anne ve babadan 23'er tane olarak gelen 46 kromozom ve bu kromozomları oluşturan genler belirler. Çocuk, anneden gelen yumurta ve babadan gelen sperm adı verilen hücrelerin birleşmesinden meydana gelir. Kalıtımın kişiye aktarılması, annenin yumurtasıyla babanın sperminin birleşerek zigot (dölüt) oluşturmasıyla başlar. Anne ve babadan gelen bu hücreler aynı zamanda anne ve babanın genetik mirasını da taşır. Bölünen her hücre de onu oluşturan hücrenin genetik mirasını taşır.

Resim 5.1: Her canlı türe özgü kalıtımın yanı sıra, bireysel kalıtımı da taşır

Bölünme sırasında hücrenin kromozomları uzunlamasına ikiye bölünür. Böylece hücredeki kromozom sayısı hep aynı kalır. Bu dönemde hücreler hem çoğalır, hem de farklılaşır. Farklılaşma sonucunda sinir, kas, iç organlar ile kemikler ortaya çıkar. Kromozomlar üzerinde binlerce gen bulunur. Göz rengi, renk körlüğü, saç dökülmesi gibi özellikler çocuğa genler ile aktarılır. Genler anne ve babadan gelecek kalıtsal özellikleri taşıyan birimlerdir. Genlerin bazıları baskın (dominant) bazıları çekiniktir (recessive). Baskın gen çocuğa anneden geliyor ise annenin, babadan geliyor ise babanın özelliğini taşır. Yapılan araştırmalarda kısa boyun uzun boya, kahverengi gözün mavi veya gri göze, esmer tenin beyaz tene baskın olduğunu ileri sürmektedir. Çekinik özellikler ise gizli kalıp daha sonraki kuşaklarda ortaya çıkabilir.

Anne ve babadan gelen kromozomların 22 çifti birbirine benzer. Fakat 1 çift kromozom her zaman birbirine benzemeyebilir. Bu birbirine benzemeyen çift cinsiyet

kromozomudur. Her kromozomda 20.000 civarında gen vardır. Bunlar anne ve babanın özelliklerini taşır, kuşaktan kuşağa geçer.

Anneden gelen kromozomlarda her zaman X kromozomu bulunur. Babadan gelen kromozomlarda bazen X, bazen de Y kromozomu bulunabilir. Eğer babadan gelen kromozomlarda X kromozomu var ise, çocuk kız; (XX), Y kromozomu var ise çocuk erkek (XY) olur.

Kromozomlardaki çeşitli bozukluklar ve düzensizlikler anormal durumların doğmasına neden olabilir. Annenin X kromozomunda bulunan genler, Y kromozomu ile birleşirken bazı bozukluklar anneden oğula geçebilir. Renk körlüğü, gece körlüğü, kanın pıhtılaşmaması gibi durumlar buna örnek gösterilebilir. Bu tür düzensizlikler diğer kromozomlarda da görülebilir. Mongolizm 21 nu'lu kromozomdaki fazlalıktan oluşur.

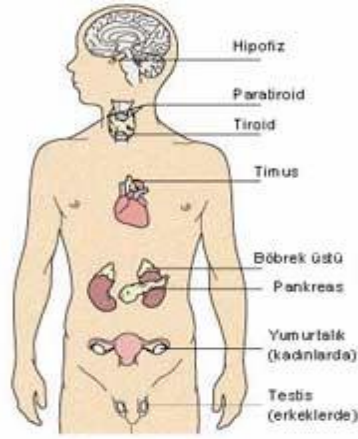

Resim 5.2: Kahverengi göz rengi mavi ya da gri göz rengine baskındır

Kalıtımın insan gelişimi üzerindeki etkisini göstermek amacıyla, özdeş ikizler ve kardeşler arasında araştırmalar yapılmıştır. Değişik aileler yanında, farklı çevrelerde yetiştirilen özdeş ikizlerin fiziksel yönden birbirlerine çok benzediklerini, genel yetenek yönünden de aralarında önemli farklar olmadığını ortaya koymuşlardır. Aynı çevrelerde (eğitim yönünden üstün çevre ile, elverişsiz koşullarda) yetişen özdeş ikizlerin zekaları arasında ise bu fark 10 puan kadar olmuştur. Bu incelemeler, özdeş ikizler arasında çevre farklılıklarına rağmen; zeka yönünden önemli ayrılıklar bulunmadığını ve kalıtımın etkisini göstermektedir.

Ø İç Salgı Bezleri

Vücudumuzda kanallı ve kanalsız olmak üzere iki tür salgı bezi vardır. Kanallı bezler, ağızda salya oluşması, gözden yaş akması ve terleme durumlarında belirli bir kanaldan salgılarını akıtan bezlerdir. İnsan davranışını önemli ölçüde etkilemezler. Kanalsız bezler ise iç salgı bezleridir. İç salgı bezleri kanal aracılığı olmadan salgılarını doğrudan kana boşaltır. Bu bezlerin salgılarına hormon adı verilir. Hormonlar insan davranışını önemli ölçüde etkiler. Hormonlar kan yoluyla iç organlara, diğer salgı bezlerine ve merkezi sinir sisteminin belirli bölgelerine gider. İnsan vücudunda, hipofiz, tiroid ve böbrek üstü bezleri hormon üretir.

Resim 5.3: İç salgı bezleri

Ø Hipofiz Bezi

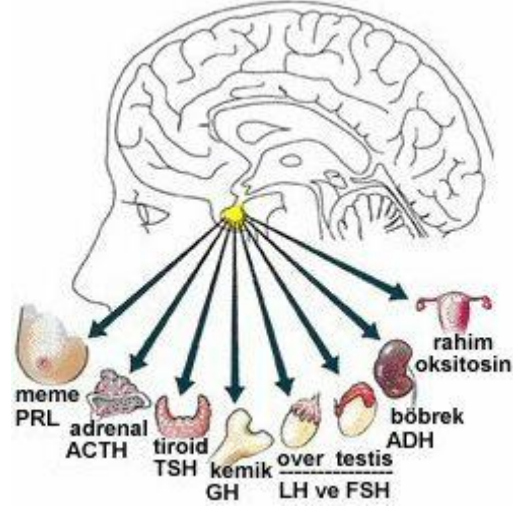
Burun kanallarının arkasında, beynin tam altındadır. bezelye büyüklüğündedir. Ön ve arka olmak üzere iki loba ayrılır. Fazla ya da az çalışması ciddi sorunlara neden olur. Hipofiz bezi çok sayıda hormon üretir. Bu hormonların bir kısmı iç salgı bezleriyle ilgili olmayan dokuları, bir kısmı ise diğer iç salgı bezlerini etkiler. Hipofiz bezine iç salgı bezlerinin orkestra şefi de denir. Başın arkasında ve beynin altında yer alır. Uzun kemiklerin gelişmesini sağlar. öteki iç salgı bezlerini etkileyen bazı hormonları da salgılar ayrıca kadında yumurtlamayı ve oestrojen hormonu salgılanmasını, erkekte sperm üretimini uyarır.

Hipofiz bezinin sekiz civarında hormon ürettiği saptanmıştır. Bu hormonların en önemlilerinden biri ADH (Anti Diüretik Hormon)dir. Bu hormon böbrekleri etkiler, bedendeki su miktarını dengeleyerek, iç organların ve kanın fonksiyonlarını tam anlamıyla yapabilmesini sağlar. Hipofiz hormonlarından biri de Oksitosin hormonudur. Doğum esnasında rahim kaslarının kasılmasını sağlayarak, bebeğin dışarı itilmesinde yardımcı olur.Doğum sonrasında da memenin süt bezlerinden süt akmasında yardımcı rol oynar.

Ø Tiroid Bezi

Tiroid bezi boyunda hemen gırtlığın altında yerleşmiş ve elle hissedilebilen, iki ayrı **lobdan** (lob, bölüm anlamındadır) oluşmuş kalkana benzeyen (tiroid Latince kalkan anlamına gelir) bir salgı bezidir.Tiroid bezi besinlerle aldığımız iyodu kandan çekerek içinde depolar. Boğazda nefes borusunun ön kısmında bulunan tiroid bezi tiroksin adı verilen hormon üretir. Tiroksin vücut metabolizmasını etkiler. Oksijen kullanımını ve vücut ısısını artırır.Tiroksin üretiminin azlığı hipotiroidizm, fazlalığı ise hipertiroidizm neden olur. Hipotiroidizm, bedensel ve zihinsel büyümeyi etkiler, ağırlık artışına neden olur; ancak hasta kendisini halsiz hisseder. Hipertiroidizm gösteren kimse ise hemen heyecanlanır, sürekli gergindir ve uyumakta güçlük çeker. Zayıflama başlar, sürekli terler ve susuzluk çeker. Kalp atışında artma vardır.

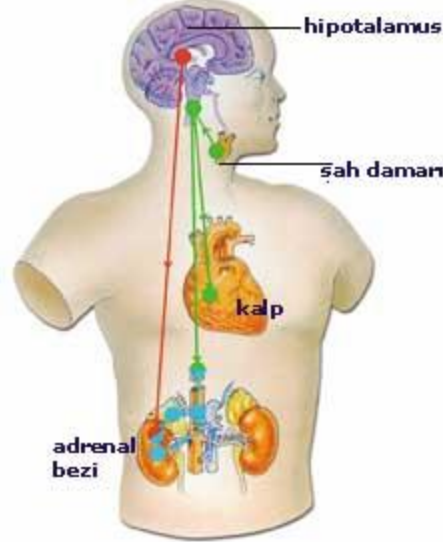
Tiroid hormonları vücudun hemen her hücresinin işlevi için gereklidir ve ister diğer hormonların yapımı olsun, ister hücre büyümesi ve çoğalması olsun metabolizmanın normal işlemesi açısından vazgeçilmez hormonlardır.

Resim 5.4: Hipofiz bezi yumurtalıklara emir veren LH ve FSH ve tiroid bezine emir veren TSH dışında yukarıdaki resimde görülen diğer organlara da emir verir

Ø Böbrek Üstü Bezi (Adrenal)

Böbreklerin üst kısmında bulunur. Adrenal bezleri birden fazla hormon üretir. Her biri böbreğin üst kısmında yerleşmiş bulunan ve yine her biri baş parmağımızın uç kısmı büyüklüğünde olan iki adrenal bez vardır. Böbreklerin hemen üzerinde bulunan böbrek üstü bezleri yaşamınızı devam ettirmeniz için gereken çok önemli fonksiyonları yerine getirir.

Resim 5.5: Adrenal bezleri birden fazla hormon üretirler

Her bir böbrek üstü bezini incelediğimiz zaman karşımıza birbiri üzerine inşa edilmiş iki ayrı laboratuvar çıkar. Bunlardan birincisi 3 ayrı çeşit hormonun üretildiği böbrek üstü bezinin dış bölgesi (adrenal korteks), ikincisi 2 farklı hormonun üretildiği iç bölgesidir (adrenal medula). Bu bezler o kadar önemli hormonlar üretirler ki bu hormonların eksikliği ya da hatalı miktarda salgılanmasının sonucu çok ciddi sonuçlara neden olur.

Kortizol; kan şekerini arttırır, karbohidrat, protein ve yağ düzenler. Böylece vücut gerekli enerji kaynağına sahip olur.

Adrenalin ve Nöradrenalin; heyecan, korku, sinirlenme, üzüntü vs. gibi olaylarda salgı artar. Kandaki seviye artar, kalbin atışı hızlanır, kan basıncı yükselir. Nöradrenalin ise etkilerin etkisini azaltır ve fazla yorulmamayı sağlar.

Androjen ve Östrojen adı verilen cinsiyet hormonları da adrenal bezleri tarafından üretilir. Kadınlarda ve erkeklerde her iki hormon da üretilir ancak erkeklerde androjen, kadınlarda östrojen daha baskındır. Kadınlarda fazla salgılanan androjen hormonu memelerde küçülme, seste kalınlaşma ve tüylerde artışa neden olur. Östrojen hormonunun fazlalığı ise, seste incelme, tüylerde azalma ve memelerde gelişmeye neden olur.

5.2. Çevre

Çevre, doğumdan başlayarak bireye etki eden tüm dış uyarıcılardır. Normal olan her birey, gelişime açık bir kapasite ile dünyaya gelir. Bu kapasite, içinde bulunulan çevre etkilerinin niteliğine göre biçimlenir. Çevre deyince akla ilk gelen aile ortamı olmaktadır. Anne-babanın çocuğa yaklaşım biçimi, uyguladığı disiplin tarzı, çocuğun kişiliğini ve diğer bireysel özelliklerini biçimlendirmektedir.

Bir tohumun yeşermesi ve büyümesi düşünülürse, tarlanın besin bakımından zenginliği, hava şartlarının uygunluğu, toprağın sürülmesi, havalandırılması ve sulanması birer çevre etkisidir. Çok iyi ve bakımlı bir ortamda iyi mahsul alma imkanı fazladır. Ancak iyi çevre şartlarına sahip olmak yeterli olmayabilir, tohumun da kaliteli olması gerekir.

Resim 5.6: “Ağaç yaş iken eğilir “ ve “Demir tavında dövülür” gibi sözler çocuğun gelişmesinde çevre etkilerinin belli bir zaman içinde yapılması gerektiğini ifade etmektedir.

Resim 5.7: Bireyin gelişiminde içinde yaşadığı ortamın niteliği çok önemli rol oynamaktadır

Doğumdan sonra bireyin dış çevresi, içinde yaşadığı toplumda bulunan ve bireyi etkileyen tüm canlı ve cansız varlıklardır. Bireyin yaşadığı yer, ilişkide bulunduğu her varlık, okuduğu kitap, izlediği film, beslenme şekli, ısı, ışık gibi ihtiyaçları onun fiziksel ve sosyal çevresini oluşturur. Aynı evde yaşayan bireyler için bile çevresel farklılık söz konusu olabilir.

Çevreci görüşe göre, bireyin gelişiminde içinde yaşadığı ortamın niteliği çok önemli rol oynamaktadır. John Locke bebeklerin zihinlerini boş bir levhaya benzetmiş ve geçirilen yaşantıların bu levha üzerinde izler bıraktığını vurgulamıştır. Çevre, bireyin toplumsal gelişimi; yani başkalarıyla olan ilişkileri, tutum ve davranışları üzerinde de oldukça etkilidir. Bu açıdan çocuğa uygun bir eğitim ortamı sağlamak, çocuğun gelişimini olumlu yönde etkiler. **Çocuğun** gelişiminin çok hızlı olduğu okul öncesi dönemde; aile yapısı, sosyo-ekonomik düzeyi, ailedeki çocuk sayısı, ebeveynlerin çocuklarına karşı olan tutumları, eşler arasındaki ilişkinin niteliği, çocuğun aile içindeki konumu (tek oluşu ya da doğuş sırası) çocuğun gelişimini etkileyen etmenlerdendir.

Çevrenin gelişime etkileri genel olarak üç devrede incelenebilir:

- Ø Doğum öncesi etmenler
- Ø Doğum sırası etmenler
- Ø Doğum sonrası etmenler

Resim5.8: Çocuğun ilk yıllarda geçirdiği yaşantılar bireysel gelişiminde çok etkilidir

Ø Doğum Öncesi Etmenler

Anne karnında çocuğun gelişimi, annenin beslenmesi, çocuğun yeterli oksijen alıp almaması, kan uyuşmazlığı, annenin hamileyken aldığı ilaçlar, kazalar, düşmeler, annenin psikolojik gerginliği gibi etmenlerdir.

Ø Doğum Sırası Etmenler

Doğum esnasında bebeğin travmaya uğraması, doğumda dikkatsizce kullanılan araç ve gereçler (forseps, vakum gibi) bazı organların zedelenmesine ve gelişim bozukluklarına neden olmaktadır.

Ø Doğum Sonrası Etmenler

Çocuğun ilk yıllarda geçirdiği yaşantılar, çevre uyarıcıları, beslenme, hastalık ve kazalar, aile ortamı, anne çocuk ilişkisi, anne-babanın çocuğa karşı davranış ve tutumları, çocuğun doğuş sırası, akran grupları, iklimler ve mevsimler, kitle iletişim araçlarını etkileri, sosyo -ekonomik düzey gibi etmenlerdir.

Resim 5.9: Çocuğa uygun bir eğitim ortamı hazırlamak, çocuğun gelişimini olumlu yönde etkiler

Çevre, bireyin toplumsal gelişimi, yani başkalarıyla olan ilişkileri, tutum ve davranışları üzerinde oldukça etkilidir. Bu açıdan çocuğa uygun bir eğitim ortamı hazırlamak, çocuğun gelişimini olumlu yönde etkiler.

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Bireyin gelişimine etki eden çevresel faktörlerden doğum sonrası etmenlerin neler olabileceğini tespit ediniz.	Ø Çevresel etmenleri defterinize ya da bir dosya kağıdına not alınız
Ø Tespit ettiğiniz bu etmenlerden hangisinin size göre daha önemli olduğunu belirleyiniz.	Ø Bu konu ile ilgili öğrendiğiniz bilgileri tekrarlayınız. Konu ile ilgili kaynak kitaplardan, kütüphanelerden ve internetten bilgi toplayınız.
Ø Çocuğun hangi çevresel faktörlerden daha çok etkilendiğini tespit ediniz.	Ø Belirlediğiniz bu etmen ile ilgili araştırma yapınız.
Ø Çevrenizden konu ile ilgili somut örnekler bulunuz.	Ø Belirlediğiniz etmeni destekleyecek örnekler bulunuz.
Ø Konuyu araştırırken uzman kişilerden ve öğretmenlerinizden yardım alınız.	Ø Topladığınız bilgileri raporlaştırıp ve konu ile ilgili resimlerle birlikte arkadaşlarınıza sunu yapınız.
Ø Araştırmanızı ve bulduğunuz sonucu arkadaşlarınız ile paylaşınız.	Ø Çalışmanızı arkadaşlarınıza sunarken onlarla olumlu iletişim kurunuz.

PERFORMANS DEĞERLENDİRME

Uygulama faaliyetinde yapmış olduğunuz çalışmaları kendiniz ya da arkadaşınızla değiştirerek değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri		Evet	Hayır
1	Çevresel faktörleri listeleterek yazdınız mı?		
2	Çevresel faktörlerden hangisinin size göre daha etkili olduğunu tespit ettiniz mi?		
3	Belirlediğiniz etmeni destekleyecek örnekler buldunuz mu?		
4	Belirlediğiniz bu etmen ile ilgili araştırma yaptınız mı?		
5	Konuyu araştırırken uzman kişilerden ve öğretmenlerinizden yardım aldınız mı?		
6	Araştırmanızı ve bulduğunuz sonucu arkadaşlarınız ile paylaştınız mı?		

Yapmış olduğunuz değerlendirme sonucunda yetersiz ya da eksik olduğunuzu düşündüğünüz çalışmayı tekrarlayınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet kapsamında hangi bilgileri kazandığınızı aşağıdaki cümleleri (**D**) **Doğru** ya da (**Y**) **Yanlış** olarak değerlendirerek belirleyiniz.

1. (...) Gelişim kalıtım ve çevre etkileşiminin ürünüdür.
2. (...) Kalıtım ve iç salgı bezleri gelişimi etkileyen biyolojik faktörlerdendir.
3. (...) Bölünme sırasında hücrenin kromozomları uzunlamasına ikiye bölünür. Böylece hücredeki kromozom sayısı hep aynı kalır.
4. (...) Anne ve babadan gelen kromozomların 22 çifti birbirine benzer. Fakat 1 çift kromozom her zaman birbirine benzemeyebilir.
5. (...) Mongolizm 24 nu'lu kromozomdaki fazlalıktan oluşur.
6. (...) Vücudumuzda kanallı ve kanalsız olmak üzere iki tür salgı bezi vardır.
7. (...) Hipofiz bezinin sekiz civarında hormon ürettiği saptanmıştır. Bu hormonların en önemlilerinden biri ADH (Anti Diüretik Hormon)dir.
8. (...) Tiroid bezi besinlerle aldığımız **iyodu** kandan çekerek içinde depolar.
9. (...) Tiroksin hormonu doğum esnasında rahim kaslarının kasılmasını sağlayarak, bebeğin dışarı itilmesinde yardımcı olur.
10. (...) Erkeklerde östrojen, kadınlarda androjen daha baskındır.
11. (...) İç salgı bezleri kanal aracılığı olmadan salgılarını doğrudan kana boşaltır.
12. (...) Genler anne ve babadan gelecek kalıtsal özellikleri taşıyan birimlerdir. Genlerin bazıları baskın (dominant) bazıları çekiniktir (recessive).
13. (...) Hipofiz bezine iç salgı bezlerinin orkestra şefi de denir.
14. (...) Kortizol hormonu kan şekerini artırır, karbonhidrat, protein ve yağ düzenler.
15. (...) Anne karnında çocuğun gelişimi, annenin beslenmesi, çocuğun yeterli oksijen alıp almaması, kan uyuşmazlığı çevresel etmenlerden doğum sırası etmenlere örnektir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız ve doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevapladığınız sorularla ilgili öğrenme faaliyetlerini tekrarlayınız.

Tüm cevaplarınız doğru ise modül değerlendirmeye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Bu modül kapsamında öğrendiğiniz bilgileri aşağıdaki soruları cevaplayarak belirleyiniz. Cevaplarınızı cevap anahtarından kontrol ediniz.

ÖLÇME SORULARI

1. Çocuğun beden gelişimi yaşına kadar çok hızlıdır.
A) 3 B) 4 C) 6 D) 8
2. bedeninin boy ve ağırlık yönünden artışı, organların belli bir düzeye gelinceye kadar geçirdikleri biçim, hacim ve ağırlıkla ilgili değişimleri kapsar.
A) Gelişme B) Büyüme C) Hazir bulunuşluk D) Olgunlaşma
3.gelişimle ilgili temel kavramlardan **değildir?**
A) Büyüme B) Olgunlaşma C) Eğitim D) Uzama
4. Gelişimde belli davranışların kazanılması gereken dönemler vardır. Bu dönemlere..... denir.
A) Sosyal dönem B) Bilişsel dönem C) Kritik dönem D) Bireysel dönem
5.kan şekerini artırır,karbonhidrat,protein ve yağı düzenler.
A) Kortizol B) Androjen C) Östrojen D) Adrenalin
6. Çocuğun ilk yıllarda geçirdiği yaşantılar, çevre uyarıcıları, beslenme, hastalık ve kazalar, aile ortamı, anne çocuk ilişkisi.....etmenlerdendir.
A) Doğum öncesi B) Doğum sırası C) Doğum sonrası D) Gebelik öncesi
7.hormonu doğum esnasında rahim kaslarının kasılmasını sağlayarak, bebeğin dışarı itilmesinde yardımcı olur.
A) Oksitosin B) Prolaktin C) Kortizol D) Östrojen
8. Genler anne ve babadan gelecek kalıtsal özellikleri taşıyan birimlerdir. Genlerin bazıları bazılarıdir.
A) Uzun-Kısa B) X-Y C) Sarı- Mavi D) Dominant-çekinik
9.döneminde kısmen yavaşlayan bedensel büyüme ve gelişme, döneminde yeniden hızlanarak, bu dönemin sonunda yetişkinlikteki yapısına ulaşır.
A) Ergenlik- Çocukluk B) Bebeklik-Ergenlik C) Çocukluk- Ergenlik D)İlkokul-Ergenlik
10. Erkeklerde, kadınlardadaha baskındır.
A) Androjen- Östrojen B) Prolaktin- Kortizol
C) Oksitosin- Östrojen D) Östrojen-Androjen

11.ve..... gelişime etki eden biyolojik faktörlerdendir.
A)Olgunlaşma-Öğrenme B)Hazır bulunuşluk-Eğitim
C)Kalıtım-İç salgı bezleri D) Çevre-Kalıtım
12. Oyun döneminde çocuk davranışlarında-----dir.
A) Tutarlı B) Ben merkezci C) Saldırgan D) Uyumlu
13. Gelişimde bir sıra vardır. Gelişim.....
A) Baştan ayağa doğrudur.
B) Dıştan içe doğrudur.
C) Özelden genele doğrudur
D) Yavaştan hızlıya doğrudur.
14. Tiroid bezi besinlerle aldığımız u kandan çekerek içinde depolar.
A) Kalsiyum B) Magnezyum C) Çinko D) Iyot
15. Anne ve babadan gelen kromozomların çifti birbirine benzer. Fakat 1 çift kromozom her zaman birbirine benzemeyebilir.
A) 23 B) 21 C) 22 D)24
16. de soyut düşünme ve bilimsel sorgulama gelişir.
A) Bebeklik dönemi B) ilk çocukluk dönemi
C) İkinci çocukluk dönemi D) Ergenlik dönemi
17.fiziksel gelişme durağanlaşmıştır.
A) Bebeklik dönemi B) İlk çocukluk dönemi
C) İkinci çocukluk dönemi D) Ergenlik dönemi
18. Çocuk yaş civarında cinsiyetini öğrenir.
A) 3 B) 5 C) 6 D) 7
19. Bebeklik Dönemi yaşı kapsayan dönemdir.
A) 1-3 B) 0-2 C) 0-4 D) 3-6
20. Anne karnında çocuğun gelişimi, annenin beslenmesi, çocuğun yeterli oksijen alıp almaması, kan uyumsuzluğu çevresel etmenlerdenetmenlere örnektir.
A) Doğum öncesi B) Doğum sırası C) Doğum sonrası D) Gebelik öncesi

DEĞERLENDİRME

Öğrenme faaliyetleri, ölçme değerlendirme ve modül değerlendirme bölümlerinde istenen çalışmaları başarıyla tamamladıysanız öğretmeninizle iletişim kurarak diğer modüle geçiniz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1 CEVAP ANAHTARI

1	D
2	D
3	Y
4	D
5	Y
6	D
7	D
8	D
9	Y
10	D
11	D
12	Y
13	D
14	Y
15	D

ÖĞRENME FAALİYETİ-2 CEVAP ANAHTARI

1	D
2	D
3	D
4	Y
5	Y
6	D
7	D
8	D
9	D
10	D
11	Y
12	Y
13	D
14	D
15	Y

ÖĞRENME FAALİYETİ-3 CEVAP ANAHTARI

1	D
2	D
3	D
4	Y
5	Y
6	D
7	Y
8	D
9	D
10	Y
11	D
12	D
13	Y
14	D
15	Y

ÖĞRENME FAALİYETİ-4 CEVAP ANAHTARI

1	D
2	D
3	D
4	Y
5	D
6	D
7	Y
8	D
9	Y
10	D
11	D
12	D
13	D
14	Y
15	Y

ÖĞRENME FAALİYETİ-5 CEVAP ANAHTARI

1	D
2	D
3	D
4	D
5	Y
6	D
7	D
8	D
9	Y
10	Y
11	D
12	D
13	D
14	D
15	Y

MODÜL DEĞERLENDİRME CEVAP ANAHTARI

1	B
2	B
3	D
4	C
5	A
6	C
7	A
8	D
9	C
10	A
11	C
12	B
13	A
14	D
15	C
16	D
17	C
18	A
19	B
20	A

ÖNERİLEN KAYNAKLAR

- Ø BACANLI. H, **Gelişim ve Öğrenme**, Nobel Yayın ve Dağıtım, 4. Baskı, Ankara ,2001.
- Ø ARAL.N, Gülen BARAN, Şenay BULUT, Serap ÇİMEN, **Çocuk Gelişimi-1**, Ya-Pa Yayınları, Ağustos,2001.
- Ø YILDIZ Feryal, Zehra DİNLER, Feriha POLAT, Nahide ULUSOY, Semra VERGİLİ BİLGİN, Serpil DALKIRAN, Emel TOKYAY, **Çocuk Bakım Elemanı Kitapçığı**, MEB, Ankara, 2006.
- Ø ÜLGEN. G, Emel FIDAN, **Çocuk Gelişimi**, M.E.B Yayınları, İstanbul, 2002.

KAYNAKÇA

- Ø YILDIZ Feryal, Zehra DİNLER, Feriha POLAT, Nahide ULUSOY, Semra Vergili BİLGİN, Serpil DALKIRAN, Emel TOKYAY, **Çocuk Bakım Elemanı Kitapçığı**, MEB, Ankara, 2006.
- Ø BACANLI. H, **Gelişim ve Öğrenme**, Nobel Yayın ve Dağıtım, 4. Baskı, Ankara ,2001.
- Ø ARAL.N, Gülen BARAN, Şenay BULUT, Serap ÇİMEN, **Çocuk Gelişimi-1**, Ya-Pa Yayınları, Ağustos,2001.
- Ø ÜLGEN. G, Emel FIDAN, **Çocuk Gelişimi**, M.E.B Yayınları, İstanbul, 2002.
- Ø **Hacettepe Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksekokulu Beslenme Dersi Öğrenci Ders Notları**, Ankara, 1991.
- Ø YÖRÜKOĞLU A, **Gençlik Çağı**, Özgür dağıtım yayın, 6. Baskı, İstanbul, 1989.
- Ø BAYHAN San. P, İsmihan ARTAN, **Çocuk gelişimi ve Eğitimi**, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2004.
- Ø YAVUZER H, **Çocuk Psikolojisi**, Remzi Kitapevi, 5. Basım, İstanbul,1990.
- Ø ETHEM BAŞARAN E, **Modern Eğitimin Psikolojik Temelleri**, Emel matbaacılık, Ankara, 1982.
- Ø DEMIREL Ö, **Öğretme Sanatı**, Pegem Yayıncılık, 3. Baskı Ankara, 2002.
- Ø YALIN H.İ, **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**, Nobel Yayın dağıtım, 6: Baskı, Ankara, 2002.
- Ø <http://okuloncesi.bz.tc/egitim/buyume.htm>
- Ø <http://www.antalyacocuk.com/buyumeegrileri.htm>
- Ø <http://www.hormonlar.com/tiroid.html>
- Ø <http://sourtimes.org/show.asp?t=hipofiz+bezi>
- Ø <http://saglik.tnn.net/altbolumler.asp?SubID=121&secID=12>
- Ø http://www.psikolojim.net/gelisim_ etkileyen.htm
- Ø <http://www.esselam.net/harunyahya/bilim/hormon/hormon6.html>
- Ø www.sxc.hu
- Ø <http://www.guvender.com.tr>